

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний
економічний університет

ЗБІРНИК

*МАТЕРІАЛІВ ІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ*

«ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ:

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ»

ТОМ 2

20 листопада 2017 р. м.Тернопіль

УДК 657

ISBN 978-966-654-475-2

O-17 Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 20 листопада 2017 р.). Том 2. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 70 с.

Керівництво оргкомітету:

Крисоватий А. І. – д.е.н., професор, ректор; Тернопільський національний економічний університет;
Задорожний З.-М. В. – д.е.н., професор, проректор з наукової роботи; Тернопільський національний економічний університет;
Панасюк В. М. – к.е.н., доцент, декан факультету обліку і аудиту; Тернопільський національний економічний університет;
Лучко М. Р. – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку у державному секторі економіки та сфері послуг; Тернопільський національний економічний університет.

Редакційна колегія:

Bartosiewicz Sławomir – Dr. hab., inż prof., Kierownik Zakładu Logistyki Przedsiębiorstw, Wydział Logistyki Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, Polska; **Henning Dräger** – Director Integrated Reporting Business Networks and Innovation, London, England; **Korzeb Zbigniew** – Dr. hab., Kierownik Katedry Finansów i Rachunkowości, Politechnika Białostocka, Wydział Zarządzania, Białystok, Polska; **Lebedinsky Alex** – dr., Associate Professor, Economics Department, Gordon Ford College of Business, Graduate Program Coordinator for the Master of Arts in Applied Economics, Western Kentucky University, USA; **Michalczyk Anna** – Dr. hab., dziekan, Wydział Nauk Społecznych WSliE TWP w Olsztynie, Polska; **Vovchuk Nataliia** – Chartered Institute of Management Accountants (CIMA), Country Representative, Ukraine; **Waściński Tadeusz** – Dr. hab., prof. nzw. inż., wydział zarządzania Politechnika Warszawska, Polska; **Бондар М. І.** – д.е.н., професор, кафедра обліку і оподаткування, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Гуцайлюк З. В.** – д.е.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»; **Давидов Г. М.** – д.е.н., професор, декан факультету обліку та фінансів, Центральноукраїнський національний технічний університет; **Даньків Й. Я.** – к.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; **Єфіменко В. І.** – к.е.н., професор, головний редактор, науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит»; **Кіндрацька Л. М.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Крупка Я. Д.** – д.е.н., професор, кафедра обліку у виробничій сфері, Тернопільський національний економічний університет; **Кузьмінський Ю. А.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Куцук П. О.** – к.е.н., професор, ректор; Львівський торговельно-економічний університет; **Лазаришина І. Д.** – д.е.н., професор, кафедра обліку і оподаткування Національного університету біоресурсів та природокористування; **Остап'юк М. Я.** – к.е.н., професор, завідувач кафедри обліку, аудиту і фінансів Карпатського інституту підприємництва Університету «Україна»; **Панков Д. О.** – д.э.н., професор, заведующий кафедрой бухучета, анализа и аудита в отраслях народного хозяйства, Белорусский государственный экономический университет; **Петрик О. А.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Пилипів Н. І.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; **Проскуріна Н. М.** – д.е.н., професор, кафедра обліку та аудиту, ДВНЗ «Запорізький національний університет»; **Пушкар М. С.** – д.е.н., професор, кафедра аудиту, ревізії та аналізу, Тернопільський національний економічний університет; **Рожелюк В. М.** – д.е.н., доцент, кафедра обліку у державному секторі економіки та сфері послуг, Тернопільський національний економічний університет; **Рудницький В. С.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, Львівський інститут банківської справи Національного банку України; **Хорунжак Н. М.** – д.е.н., доцент, кафедра обліку у державному секторі економіки та сфері послуг, Тернопільський національний економічний університет; **Шайкан А. В.** – д.е.н., професор, директор, Криворізький економічний інститут, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Шигун М. М.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку підприємницької діяльності, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

**Рекомендовано до друку Вченою радою Тернопільського національного економічного університету
(протокол № 3 від 15.12.2017 р.)**

Збірник містить тези доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (м. Тернопіль, 20 листопада 2017 р.) з актуальних проблем і основних напрямків розвитку бухгалтерського обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування відповідно до потреб управління підприємствами, установами, організаціями. Автори акцентують увагу на найбільш характерних тенденціях, закономірностях і перспективах використання новітніх напрямів розвитку обліково-аналітичної системи в Україні та світі.

Збірник праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» буде корисним для студентів, слухачів магістратури, аспірантів, науковців і практиків.

**Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів наукових доповідей.
Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.**

© Автори тез, 2017
© ТНЕУ, 2017

ЗМІСТ

Ахмадиева И.Р. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛОЖЕНИЙ МСФО 16 "ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА" С ПОЛОЖЕНИЯМИ ПБУ 6/01 "УЧЕТ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ"	5
Ахметова А.А. ТЕОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЕМ НА КОРПОРАТИВНОМ УРОВНЕ	8
Бессікало В.Д. ДОКУМЕНТУВАННЯ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	10
Боярчук О.О. ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ НА РАХУНКАХ У БАНКАХ	12
Гишка С. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ	15
Гриценко Л. ГЕНЕЗИС ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЗАКОРДОНОМ ТА В УКРАЇНІ.....	19
Грицишин І.В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	22
Гуменний І.З. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ – ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ В ЗОВНІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	25
Залесский И. Н. НАЛОГОВИЙ КОНТРОЛЬ: СУЩНОСТЬ, ЦЕЛИ, ФОРМЫ.....	28
Іліх М. В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	31
Коцюб Н.Р. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ	33
Логінова І.О. КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДОШКІЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ	35
Минина А.И. ОСОБЕННОСТИ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА.....	38

Михайлович П. П. ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ, ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ РІЗНИХ СПОСОБІВ ЙОГО ЗАПОВНЕННЯ.....	40
Нижник Н. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УСТАНОВАХ ОСВІТИ	41
Орловська А.С., Медведюк Е.О. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	44
Предик О. М. СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЇЇ ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ.....	46
Пушкар М.Р. СФЕРА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	48
Руда Т. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПОНЯТЬ «НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ», «РИЗИК» ТА «БЕЗПЕКА» ПІДПРИЄМСТВА.....	50
Савчук О. КРИТЕРІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЇХ ОЦІНКА	53
Скроб Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	55
Стасишин-Плекан М.Й. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА	58
Хазгалиева Н.Р. ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ.....	60
Хубутдинова Э.И. ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕХОДА РОССИИ НА МСФО	62
Чернецька Ю.М. АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА	64
Черниш С.А. ФІНАНСОВІ АКТИВИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ	66

Ахмадиева И.Р.

студентка

Стерлитамакский филиал, Башкирский государственный университет
г. Стерлитамак, Россия

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛОЖЕНИЙ МСФО 16 "ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА" С ПОЛОЖЕНИЯМИ ПБУ 6/01 "УЧЕТ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ"

Согласно МСФО 16, основные средства – это материальные активы, которые:

- используются компанией для производства или поставки товаров и услуг, для сдачи в аренду другим компаниям или для административных целей; и
- предполагается использовать в течение более чем одного годового периода.

По ПБУ 6/01 актив принимается организацией к бухгалтерскому учету в качестве основных средств, если одновременно выполняются следующие условия:

- а) объект предназначен для использования в производстве продукции, при выполнении работ или оказании услуг, для управленческих нужд организации либо для предоставления организацией за плату во временное владение и пользование или во временное пользование;
- б) объект предназначен для использования в течение длительного времени, т.е. срока продолжительностью свыше 12 месяцев или обычного операционного цикла, если он превышает 12 месяцев;
- в) организация не предполагает последующую перепродажу данного объекта;
- г) объект способен приносить организации экономические выгоды (доход) в будущем [1, с.2].

К основным средствам с точки зрения как МСФО 16, так и ПБУ 6/01 относят активы, срок использования которых превышает один год. Соответственно, стоимость таких активов списывается через амортизацию. При этом в международном учете никаких стоимостных ограничений в отношении основных средств не установлено. А в российских правилах, согласно ПБУ 6/01, если стоимость актива не превышает 100 000 руб., его можно отразить в составе материально-производственных запасов. И большинство компаний используют эту возможность.

Согласно МСФО 16, первоначальное признание объектов основных средств осуществляется по фактической первоначальной стоимости.

Согласно ПБУ 6/01, основные средства принимаются к бухгалтерскому учету по первоначальной стоимости. Первоначальной стоимостью основных средств, приобретенных за плату, признается сумма фактических затрат организации на приобретение, сооружение и изготовление, за исключением налога на добавленную стоимость и иных возмещаемых налогов (кроме случаев, предусмотренных законодательством Российской Федерации).

Таким образом, основные средства по МСФО, так же как и по ПБУ, оцениваются по фактической себестоимости на тот момент, когда объекты приобрели или построили. Она складывается из покупной цены, невозмещаемых налогов и пошлин, прочих затрат, связанных с приобретением актива, и т. д.

Аналогично МСФО российское законодательство разрешает организациям самостоятельно устанавливать срок полезного использования объектов основных средств. И российским законодательством, и МСФО 16 предусмотрена группа факторов, которые необходимо учитывать при установлении срока полезного использования объектов основных средств [2, с.3].

МСФО 16 "Основные средства" определяет амортизацию как систематическое уменьшение амортизируемой стоимости актива на протяжении срока его полезной службы.

ПБУ 6/01 установлено, что амортизацию по объекту основных средств нужно начислять исходя из его первоначальной (восстановительной) стоимости.

Амортизация не начисляется:

– по используемым для реализации законодательства Российской Федерации о мобилизационной подготовке и мобилизации объектам основных средств, которые законсервированы и не используются в производстве продукции, при выполнении работ или оказании услуг, для управленческих нужд организации либо для предоставления организацией за плату во временное владение и пользование или во временное пользование, амортизация не начисляется;

– по объектам основных средств некоммерческих организаций амортизация не начисляется. По ним на забалансовом счете производится обобщение информации о суммах износа, начисляемого линейным способом;

– по объектам жилищного фонда, которые учитываются в составе доходных вложений в материальные ценности, амортизация начисляется в общеустановленном порядке.

Таким образом, российское законодательство в отличие от МСФО содержит обширный перечень объектов основных средств, не подлежащих амортизации (международным стандартом предусмотрено не начисление амортизации только в отношении земли), а также предусматривает приостановление начисления амортизационных отчислений [3, с.16].

В соответствии с МСФО 16 используемый метод амортизации должен отражать схему, по которой компания потребляет экономические выгоды, получаемые от актива. Международные стандарты выделяют следующие методы амортизации:

- метод равномерного начисления;
- метод уменьшаемого остатка;
- метод суммы изделий.

ПБУ 6/01 предусматривает следующие способы начисления амортизации:

- линейный способ;
- способ уменьшаемого остатка;
- способ списания стоимости по сумме чисел лет срока полезного использования;
- способ списания стоимости пропорционально объему продукции (работ).

Таким образом, российское законодательство при начислении амортизации разрешает применять способ списания стоимости объектов основных средств по сумме чисел лет срока полезного использования, что не предусмотрено МСФО.

Согласно МСФО 16, выбытие объекта основных средств осуществляется в форме продажи актива, передачи в финансовую аренду или прекращения использования, в связи с тем, что организация более не предполагает получение выгод связанных с ним.

По ПБУ 6/01 выбытие объекта основных средств имеет место в случае: продажи; прекращения использования вследствие морального или физического износа; ликвидации при аварии, стихийном бедствии и иной чрезвычайной ситуации; передачи в виде вклада в уставный (складочный) капитал другой организации, паевой фонд; передачи по договору мены, дарения; внесения в счет вклада по договору о совместной деятельности; в иных случаях.

Согласно МСФО 16, финансовый результат (прибыль или убыток) от выбытия объекта основных средств определяется как разность между суммой поступлений от выбытия и балансовой стоимостью актива и отражается как доход или расход в отчете о прибылях и убытках.

В соответствии с ПБУ 6/01, если списание объекта основных средств производится в результате его продажи, то выручка от продажи принимается к бухгалтерскому учету в сумме, согласованной сторонами в договоре.

Итак, несмотря на очевидное сближение российских правил учета основных средств с требованиями МСФО, до сих пор в них сохраняется ряд отличий, которые ведут к существенным расхождениям в отчетных данных, составленных по российским и международным учетным стандартам.

Таблица 1

Основные отличия положений МСФО 16 от положений ПБУ 6/01

Признак сравнения	Единство	Различия
Определение основных средств	Аналогичные определения	Нет
Критерии признания основных средств	Нет	Отсутствие в ПБУ 6/01 критериев признания
Оценка основных средств	Использование в качестве оценки первоначальной и восстановительной стоимости	Отсутствие в ПБУ 6/01 оценок по справедливой и возмещаемой стоимости
Первоначальная стоимость	Одинаковые перечни затрат, формирующих первоначальную стоимость	Некоторая разница в учете затрат по кредитам и займам
Переоценка основных средств	Допущение переоценок Требование регулярности переоценок	1.Отсутствие в ПБУ 6/01 требования о проверке на обесценение 2.Различие в порядке распределения результатов переоценки
Срок полезного использования	В целом соответствие правил определения	1.Отсутствие в ПБУ 6/01 требования о пересмотре срока 2.ПБУ 6/01 помимо прочих предусматривает способ списания стоимости по сумме чисел лет срока полезного использования
Амортизация основных средств	Соответствие большинства методов начисления амортизации	1.Различие в определении амортизируемой стоимости 2.Наличие в ПБУ 6/01 стоимостного критерия (20 тыс. руб.) 3.Отсутствие в ПБУ 6/01 требования периодического пересмотра способа начисления амортизации
Раскрытие информации в отчетности	Совпадение ряда показателей отчетности по основным средствам	Отсутствие в ПБУ 6/01 требований по раскрытию информации об обесценении, о способах и датах переоценки, о фактах привлечения оценщика

Список использованных источников

1. Положение по бухгалтерскому учету "Учет основных средств" (ПБУ 6/01). Утверждено приказом Минфина РФ от 30 марта 2001 г. N 26н.
2. Программа реформирования бухгалтерского учета в соответствии с международными стандартами финансовой отчетности, утвержденная постановлением Правительства Российской Федерации от 6 марта 1998 года №283 (16.12.04).
3. Материалы с официального сайта министерства Финансов Российской Федерации www.mifin.ru

Ахметова А.А.

магістр

Башкирский государственный университет

г. Уфа, Россия

ТЕОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЕМ НА КОРПОРАТИВНОМ УРОВНЕ

В результате постепенного перехода России к рыночным отношениям возникли предпосылки к реализации различных способов и методов регулирования налоговых отчислений. Это связано с изменением функций и роли управления налогообложением в структуре финансов организаций, появлением новых инструментов регулирования налогообложения, введением новых должностей, таких как налоговый менеджер, налоговый аналитик, бухгалтер по налогам.

Двойственность природы налогов и попыток их регулирования заключается в желании обоих участников налоговых отношений воздействовать на процесс с максимальной эффективностью для себя: для государства это желание реализовать приоритетную фискальную функцию (функцию сбора налогов), для налогоплательщика - оптимизация и минимизация налоговых платежей [1, с.98].

В результате анализа воздействующих факторов выявлены исторические этапы развития категории управления налогами на корпоративном уровне в России (рис. 1).

Рис. 1 Исторические этапы развития категории управления налогами на корпоративном уровне в России

Сегодня налоговое управление на предприятиях - один из немногих доступных и эффективных инструментов для накопления денежных средств и улучшения финансово-экономических результатов деятельности организации [2, с.93].

Оптимизация налоговых отчислений в рамках корпоративного налогового управления - это минимизация негативного влияния налогообложения на финансовые результаты

деятельности организации путем использования законных методов и инструментов (правовые налоговые альтернативы).

Реализация налоговой политики может быть реализована в нескольких формах.

Она может заключаться в пассивном подходе, предполагающим только фиксацию налоговых последствий в рамках существующих хозяйственных операций и бюджетирование налоговых отчислений (расчёт и график погашения текущих платежей, расчёт будущих налоговых обязательств). Такая организация налоговой политики традиционно относится к сфере бухгалтерской работы.

Однако существует и другая налоговая политика, отвечающая современным условиям, которая заключается в налоговом управлении и включает в себя системный анализ, контроль, а также максимальную реализацию правовых возможностей для выбора наиболее целесообразных налоговых альтернатив и активное использование оптимизационных подходов для применения наилучшей организации хозяйственной деятельности и операций с точки зрения их налоговых последствий и конечного финансового результата [3, с.22].

Многие компании сегодня пытаются реализовать налоговый менеджмент в рамках традиционного управления налоговыми процессами.

В результате работа по оптимизации налоговых платежей поручается финансовой или бухгалтерской службе, при этом оптимизационные решения и задания им отдаёт руководство, либо сами службы принимают «оптимизационные» налоговые меры.

В результате «налоговыми оптимизаторами» выступают все - и бухгалтеры, и финансисты и директорат, а налоговое регулирование как бизнес-процесс не реализуется в полной мере.

Налоговые решения, принимаемые на уровне высшего руководства, также оборачиваются финансовыми проблемами из-за недооценки и непрофессиональной проработки налоговых рисков, и реализации этих решений на уровне исполнителей.

Одним из недостатков управления налогообложением, которым занимаются штатные работники, также является неоперативное реагирование на уже возникшие налоговые проблемы. В такой среде не просто обнаруживать и предотвращать риски, просчитывать последствия операций и сделок комплексно, формировать стратегию налогового поведения.

Приглашенный специалист в области налогообложения зачастую оказывается в неподготовленную организационную структуру, в которой распределение полномочий и функции, а также информационное обеспечение остались от прошлой системы управления налоговыми процессами.

Следует также отметить, что в большинстве компаний отсутствует понимание методологии корпоративного налогового управления, и они видят предназначение налогового специалиста только в аналитическо-расчётной деятельности, связанной с расчетом налоговых отчислений, хотя это лишь небольшая составная часть налогового управления [4, с.20]..

Налоговое управление в классическом понимании является целенаправленной деятельностью плательщика на максимальное использование всех возможностей законодательства с целью получения наилучшего финансового результата путём законной оптимизации хозяйственной деятельности.

Изначально необходимо рассмотреть методологию и требования к процессу управления налогообложением.

Как и для реализации любого другого процесса в организации этот процесс требует:

- 1) Наличие соответствующей организационно-ресурсной базы;
- 2) Наличие профессионалов (налоговых менеджеров, налоговых аудиторов и т.д.), обладающих специальными знаниями в области налогов и методологической базой;

3) Формирование в организационной структуре предприятия центров координации и ответственности, которые будут курировать достижение поставленных перед налоговым менеджментом задач.

Также необходимо принимать во внимание, что налоговое управление, как бизнес-процесс, способен создавать и свои риски (финансовые, организационные, ресурсные).

Это те финансовые потери и негативные последствия, которые могут возникнуть в связи с организацией и реализацией мер налогового управления (в связи с повышением уровня квалификации работников, а также информационным обеспечением)

Поэтому потенциал и опыт кадрового ресурса, контроль рисков в этом бизнес-процессе должны быть на очень высоком уровне.

Важным критерием принятия решения о необходимости организации, хозяйствующим субъектом корпоративного налогового менеджмента путем привлечения к сотрудничеству независимого эксперта и создания в структуре соответствующего отдела, по общему правилу, является уровень налогового бремени организации [5, с.15].

Чем выше налоговое бремя для организации, тем эффективнее будут затраты хозяйствующего субъекта по организации отдела налогового менеджмента, тем выше цена принимаемых управленческих налоговых решений.

В современных условиях функции корпоративного налогового управления часто выполняют не налоговые специалисты, а бухгалтерия, которая не нацелена на оптимизационные налоговые меры и не обладает должной квалификацией в области налогов. Отсутствие в организации центра ответственности и координации налогообложения может привести к серьезным налоговым последствиям и финансовым потерям.

Список использованных источников

1. Исаева А.Ю. Этапы развития категории корпоративного налогового менеджмента в России: / А.Ю. Исаева // ВАК: Управление экономическими системами. – 2012.- 158 с.
2. Карп М.В. Налоговый менеджмент: учеб. для студ. вузов / М.В. Карп. - М.: ЮНИТИ, 2012. - 477 с.
3. Павлова Л.П. Проблемы совершенствования налогообложения в РФ. Финансы. 2014. № 1.С. 23.
4. Состав инструментария организации корпоративного налогового менеджмента / М.К. Аристархова, А.А. Гунекова // Актуальные проблемы налогообложения и развития в ключевых сферах экономики: Материалы межрегиональной научно-практической конференции. – Пенза: изд-во ПГУ, 2013, – с. 18-24.
5. Хотинская Г.И. Налоговый менеджмент и его эффективность / Г.И. Хотинская // Финансовый менеджмент. – М., 2015. - № 2. - с. 3-21.

Бессікало В.Д.

студентка

Національний університет «Львівська політехніка»,

м. Львів, Україна

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Зовнішньоекономічна діяльність у сучасних умовах розвитку економіки України є важливою сферою господарської діяльності. За останні роки обсяги експортних операцій зросли, особливо стрімко розвивається напрямок надання експортних послуг в транспортній

та ІТ сферах. Тому питання організації бухгалтерського обліку таких операцій потребують додаткового роз'яснення.

У законодавчій сфері прийнято ряд змін щодо організації співпраці із іноземними контрагентами, які передбачені у Законі України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг» [1]. Особливості закону полягають в тому, що він значно спрощує як саму процедуру укладення зовнішньоекономічних договорів у сфері послуг і відміння валютний контроль для операцій щодо експорту послуг та полегшує ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності.

Зокрема, зміни щодо експортних операцій було внесено до таких Законів України:

1. «Про зовнішньоекономічну діяльність» [2] – зовнішньоекономічний договір можна укласти не тільки в письмовій, а й електронній формі – зовнішньоекономічний договір може бути укладено або шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти), або шляхом обміну електронними повідомленнями, або в інший спосіб, зокрема, шляхом виставлення рахунка (інвойсу) за надані послуги, у тому числі в електронному вигляді.

Таким чином, первинні документи можна тепер укладати і в електронній формі. Однак останнє означає, що первинні документи, складені в електронній формі, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг. Головне, щоб інформація в документі не перешкождала можливості ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції, і містила дату його складання, назву підприємства, від імені якого складено документ, зміст та обсяг господарської операції [3]. Також слід зауважити, що рахунок-фактура (інвойс) підписується лише виконавцем послуг, у тому числі з використанням електронного підпису автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» [4];

2. «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» [5], згідно із яким, банк буде знімати операцію (експорт послуг, експорт прав інтелектуальної власності) з контролю за наявністю рахунку-фактури (інвойсу). При цьому, банки мають право вимагати від резидентів перекладу на українську мову складених іноземною мовою документів, у тому числі рахунку-фактури (інвойсу), крім викладених англійською мовою, а також викладених іноземною мовою з одночасним викладенням українською (англійською) мовою. Тобто, будь-які послуги, які надаються резидентами України нерезидентам можна оформлювати тільки рахунками-фактурами (інвойсами). Виключення становить експорт робіт та експорт транспортних послуг, для яких залишається необхідність складання акту наданих робіт (акту надання транспортних послуг);

3. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6] – виключено положення про те, що первинний документ є документом, який підтверджує факт здійснення господарської операції. Статус первинного документу (до якого відноситься, зокрема, і акт наданих послуг, виконаних робіт, тощо) зводиться тепер тільки до того, що цей документ буде містити відомості про господарську операцію. До того ж, місце складання первинного документа вже необов'язково зазначати [7].

Постійні зміни відбуваються також у частині розрахунків в іноземній валюті, а саме строків отримання виручки та розміру обов'язкового продажу на міжбанківському валютному ринку України надходжень в іноземній валюті із-за кордону на користь юридичних осіб. Так, згідно із Законом України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» [5] передбачено, що розрахунки між резидентом-експортером та нерезидентом не повинні перевищувати строк 180 календарних днів з дати митного оформлення експортної продукції. За порушення цього терміну, за кожен день прострочення стягується пеня у розмірі 0,3 % від суми недержаної виручки в іноземній валюті

перерахованій в національну валюту за курсом НБУ на день виникнення заборгованості. Оскільки виручку від експортних операцій підприємства отримують в іноземній валюті, то згідно із Постанови Правління Національного банку України «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» [8], підприємствам-експортерам після отримання грошових коштів від зарубіжного контрагента дозволяється зберігати на рахунках в банку тільки 50 % іноземної валюти, а 50 % автоматично підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку України.

Отже, прийняті законодавчі зміни значно спростять співпрацю українських експортерів робіт (послуг) з іноземними контрагентами. Вітчизняним виконавцям послуг на експорт більше не доведеться вимагати від іноземних замовників необхідність підписання зовнішньоекономічного договору виключно у паперовому вигляді, окремо пояснювати необхідність складання акту виконаних робіт/наданих послуг разом із інвойсом, а також нести додаткові витрати на пересилку вказаних документів.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг: Закон України від 03.11.2016 р. № 1724-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1724-19>
2. Про зовнішньоекономічну діяльність послуг: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Президент підписав Закон про полегшення експорту послуг / Газета «Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.buhgalteria.com.ua/Hit_ua.html?id=4981
4. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
5. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
7. Сотник Т.Є. Експорт послуг по-новому або для кого відмінено складання ВЕД договорів та акту приймання – передачі послуг в паперовій формі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://legal-maximum.com/uk/blog/eksport-poslug-ponovomu/>
8. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України: Постанова Правління Національного банку України від 13.12.2016 № 410 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0410500-16>

Боярчук О.О.

магістр

Національний лісотехнічний університет України
м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ НА РАХУНКАХ У БАНКАХ

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується такими негативними рисами, як криза платежів, погіршення платоспроможності підприємств, значний розмір заборгованості підприємств перед партнерами, державою і своїми працівниками. Одна з причин цього — недостатнє володіння керівництвом методами управління грошовими

коштами підприємства. Можна отримати прибуток, але при цьому вчасно не отримати оплату від покупців, і, як наслідок, не мати можливості розрахуватися навіть за тими зобов'язаннями, що виникли в результаті витрат, пов'язаних з очікуваними і вже одержаними доходами [1].

Грошові кошти потребують жорсткого контролю з боку керівництва, адже ці активи є найбільш вразливими до крадіжок і зловживань з боку працівників, і самої адміністрації підприємства. Такий контроль можна здійснювати, зокрема, за допомогою внутрішнього аудиторського контролю.

Послідовність проведення внутрішнього аудиту операцій на рахунках у банках здебільшого залежить від поставлених завдань, зокрема [3]:

- встановлення правильності відкриття депозитних та поточних рахунків;
- визначення законності використання банківських рахунків для здійснення діяльності;
- визначення законності списання сум з банківських рахунків;
- визначення ефективності використання грошових коштів, отриманих з поточного рахунку;
- встановлення правильності заповнення розрахункових документів;
- встановлення доцільності застосування окремих форм розрахунків з клієнтами;
- визначення своєчасності і повноти перерахування заборгованості клієнтам;
- виявлення повноти внесення грошових коштів із каси на поточні рахунки тощо.

Послідовність проведення внутрішнього аудиту операцій на рахунках у банках полягає у здійсненні етапів, відображених на рис. 1.

Внутрішньому аудитору під час проведення аудиторської перевірки операцій на рахунках у банках доцільно застосовувати такі методичні прийоми:

- усне опитування – використовується в ході отримання відповідей на запитання аудитора для попередньої оцінки стану обліку грошових коштів та їх еквівалентів;
- перевірка дотримання правил обліку окремих господарських операцій – застосовується при контролі за обліковими роботами, які виконуються бухгалтерією;
- підтвердження – використовується для отримання інформації про правильне відображення в бухгалтерському обліку проведених господарських операцій і залишків грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку;
- перевірка документів – застосовується аудитором для підтвердження правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження, наявності і використання грошових коштів та їх еквівалентів, а також своєчасності їх відображення в регістрах бухгалтерського обліку;
- аналітичні процедури – застосовуються при зіставленні наявності та руху грошових коштів та їх еквівалентів в різні періоди з даними бухгалтерського обліку.

Особливу увагу під час проведення аудиторської перевірки операцій на рахунках у банках слід звернути на операції на валютних рахунках підприємства. При цьому внутрішній аудитор повинен перевірити [2]:

- дотримання правового режиму поточних валютних операцій та валютних операцій, пов'язаних з рухом капіталу;
- проведення валютних операцій через уповноважені банки, що мають ліцензії Національного банку України на здійснення валютних операцій;
- наявність дозволів та ліцензій Національного банку України, що надаються уповноваженому банку на проведення окремих операцій;
- здійснення розрахунків в іноземній валюті юридичними особами-резидентами в межах наявних у їхньому розпорядженні валютних коштів, які повинні мати легальне походження.

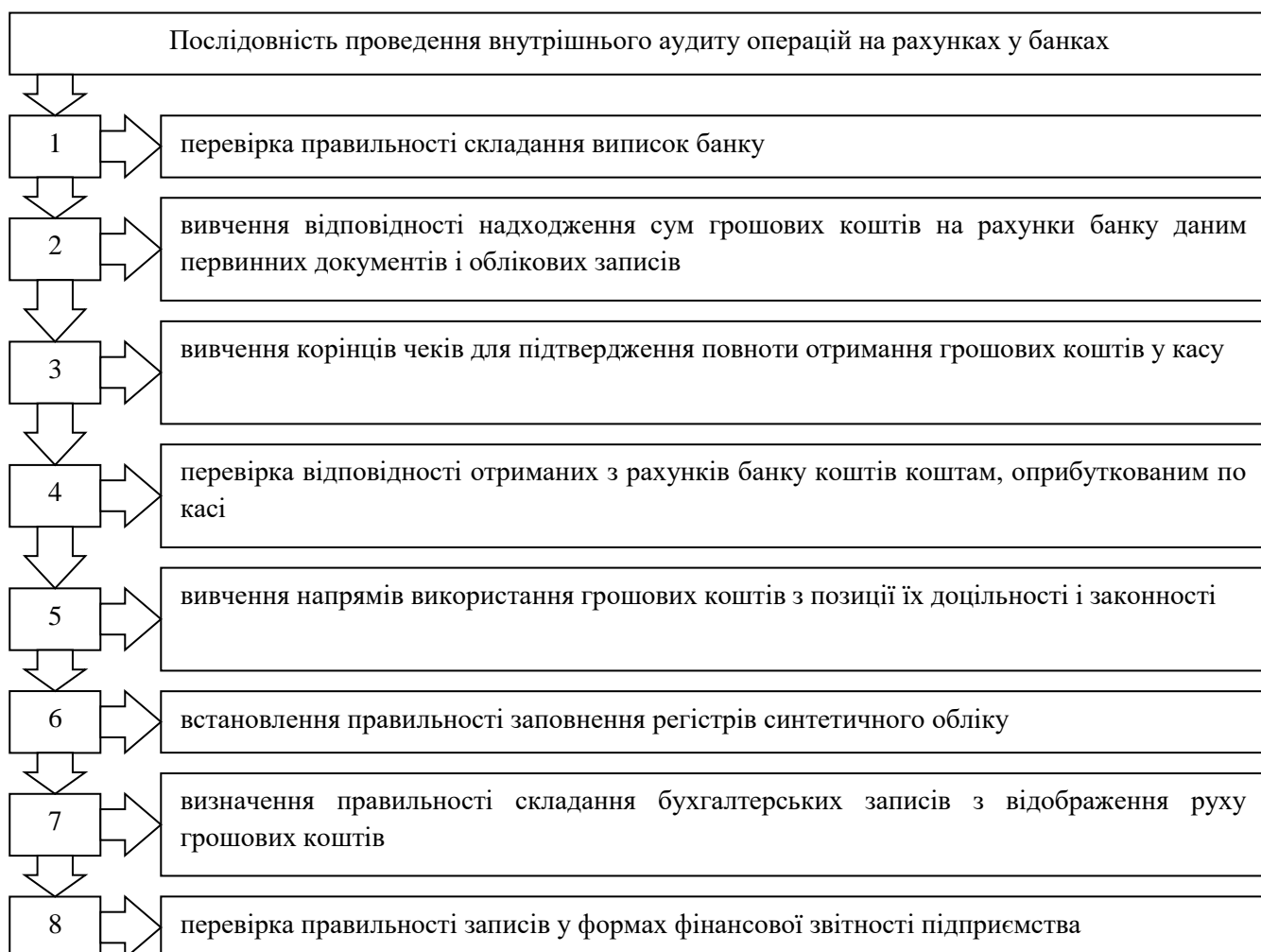

Рис. 1. Послідовність проведення внутрішнього аудиту операцій на рахунках у банках

Виявлені помилки під час проведення аудиторської перевірки операцій на рахунках у банках внутрішньому аудитору доцільно згрупувати з метою встановлення їх суттєвості і підготовки підсумкової аудиторської документації. На кожний виявлений факт слід зробити опис посиленням на порушення того чи іншого нормативно-правового акту, хто допустив помилку, з чіткої вказівки або дозволі здійснено порушення або дозвіл, де і коли допущено порушення, розміру матеріального збитку та інші наслідки.

Загалом, проведення внутрішнього аудиту операцій на рахунках у банках підприємств має об'єктивно сприяти поліпшенню інформаційного забезпечення процесу прийняття керівництвом підприємства ефективних та своєчасних управлінських рішень щодо раціонального використання грошових коштів в господарському обігу.

Список використаних джерел

1. Коваль М.І. Удосконалення обліку, аналіз та аудит готівкових розрахунків підприємства / Коваль М.І., Нетреба Ю.О. – Наукові праці МАУП, 2013. – Вип. –2(37), с. 18-23.
2. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: [навч. посіб.] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.

3. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання аудиту грошових коштів на рахунках в банку / Шендригоренко М.Т. // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – 2017. – Вип. 8. – С. 813-817.

Гишка С.
магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ

Сучасний етап розвитку України характеризується її інтеграцією у систему міжнародних економічних відносин. Цей процес тісно пов'язаний з необхідністю удосконалення фінансово – економічного контролю, який являє собою систему спостереження і перевірки процесу функціонування відповідного об'єкта. Контроль не лише дає можливість отримати інформацію про об'єкт, а й впливає на нього – покращує виконавчу дисципліну. Отже, завдяки впливу на дійсність контроль проявляється в двох основних значеннях – як функція і як важливий принцип управління.

Науковці виділяють декілька організаційних форм фінансово - економічного контролю в Україні, які представлені на рис. 1.

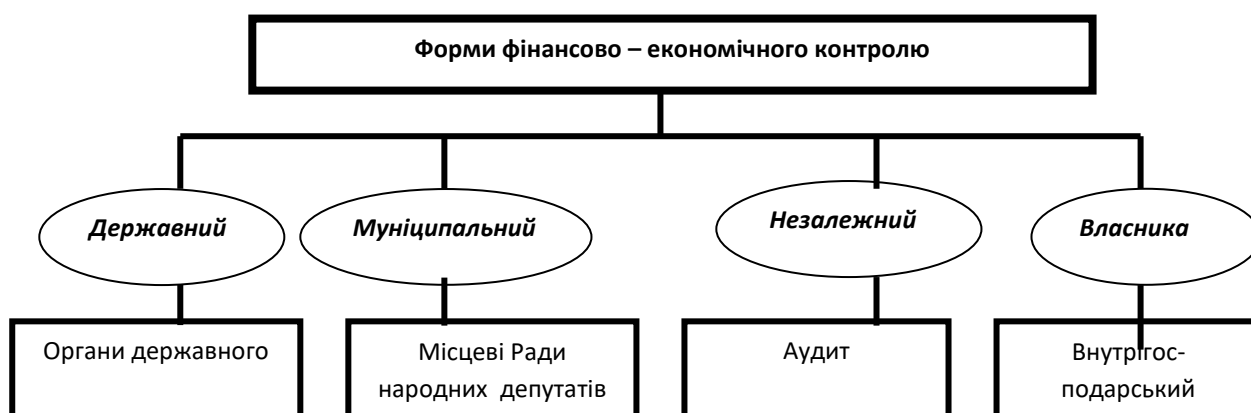

Рис. 1. Організаційні форми фінансово – економічного контролю в Україні

Поява багатьох юридично відокремлених господарюючих суб'єктів, у яких перетинаються інтереси зацікавлених сторін, зумовили необхідність незалежного фінансового контролю. Провідне місце в цьому процесі посідає Інститут аудиторства. Його основна мета - забезпечення контролю повноти і достовірності інформації, відображеної у фінансовій та податковій звітності підприємств. Згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність» підприємець має право здійснювати незалежний контроль своєї фінансово-господарської діяльності на комерційній договірній основі за відповідну плату.

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою щодо питань організації і регулювання процесів, які відбуваються на ринках аудиторських послуг, дає змогу виявити сукупність елементів системи організації аудиторської діяльності, необхідну і достатню для ефективного функціонування такої системи, а саме: закон про аудит; міжнародні чи

національні стандарти аудиту; наявність органу управління системою організації аудиторської діяльності, який має представництва в регіонах країни і штатний персонал; система підготовки, стажування й атестація аудиторів; державне ліцензування аудиторської діяльності; фінансування системи організації аудиторської діяльності; законодавче обмеження діяльності аудиторів; контроль якості роботи аудиторів і дотримання учасниками ринку аудиторських послуг законодавчих і нормативних актів з питань аудиту; наявність обов'язкової системи принципів і норм поведінки аудиторів.

Досвід країн з розвинуеною ринковою економікою щодо питань організації і регулювання процесів, які відбуваються на ринках аудиторських послуг, дає змогу виявити сукупність елементів системи організації аудиторської діяльності, необхідну і достатню для ефективного функціонування такої системи, а саме: закон про аудит; міжнародні чи національні стандарти аудиту; наявність органу управління системою організації аудиторської діяльності, який має представництва в регіонах країни і штатний персонал; система підготовки, стажування й атестація аудиторів; державне ліцензування аудиторської діяльності; фінансування системи організації аудиторської діяльності; законодавче обмеження діяльності аудиторів; контроль якості роботи аудиторів і дотримання учасниками ринку аудиторських послуг законодавчих і нормативних актів з питань аудиту; наявність обов'язкової системи принципів і норм поведінки аудиторів.

Державний аудит - це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їхньої звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам. У Законі України «Про аудиторську діяльність», крім того, визначено правові засади організації і здійснення аудиторської діяльності в Україні. Аудиторська діяльність в Україні також регламентується Кодексом професійної етики та стандартами аудиту (рис. 2).

Рис. 2. Нормативне регулювання аудиту в Україні.

Аудиторська діяльність в Україні регулюється професійною організацією - Аудиторською палатою України (АПУ), вона функціонує як незалежний самостійний орган на засадах самоврядування.

Успішна діяльність будь - якої організації немислима без аналізу трудових показників, який дозволяє більш точно оцінити техніко – економічний потенціал, визначити резерви більш ефективного використання працівників підприємства, покращення організації, умов праці і її оплати. Одним із способів зовнішньої оцінки діяльності підприємств, зокрема, аналізу трудових показників, являється створення особливого напрямку аудиторської діяльності – аудиту трудової сфери (персоналу).

Аудит у сфері праці - це система заходів зі збору інформації, її аналізу й оцінки на цій основі ефективності діяльності підприємства з організації праці та її оплати. Об'єктом аудиту є трудовий колектив, персонал підприємства та розрахунки з ним, його діяльність. З

метою аудиту персонал підприємства і його діяльність представляються у вигляді системи показників, що дозволяють охарактеризувати: результативність, ефективність функціонування трудового колективу; ефективність організації соціально-трудова відносин; ефективність систем оплати праці; раціональність методів оцінки праці; результативність організації робочих місць, розподілу робіт; ефективність використання робочого часу тощо.

При цьому оцінка ефективності діяльності працівників та оплата їх праці розглядається як головна, глобальна мета аудиту. Аудит дозволяє переконатися у взаємній відповідності діяльності підприємства з управління персоналом і стратегії його розвитку, а також взаємній відповідності регламентації соціально-трудова відносин і законів, правил, інструкцій та методик, що визначають цю діяльність. За результатами аудиторської перевірки можуть бути визначені напрямки для встановлення чи зміни удосконалення стандартів. Перевірка сприяє кадровим перестановкам, які поліпшують якісний склад трудових ресурсів, просуванню більш перспективних співробітників і розвитку їхньої творчої активності. Стосовно роботи безпосередньо з кадровими службами підприємства, то тут аудит дозволяє підвищити роль кадрових служб, наблизити їхню діяльність до мети і завдань підприємства, загострити їхню увагу на найважливіших питаннях.

Подібно до фінансових перевірок аудит у сфері праці та її оплати повинен проводитися періодично, щоб переконатися у виконанні поставлених задач. Аналіз і оцінка якогось одного показника чи явища у відриві від інших не дають бажаного результату - необхідний комплексний аналіз. Найбільш ефективна перевірка, яка гарантує повну і достовірну інформацію про результати впровадження програм управління і розвитку персоналу, розглядається як внесок у вирішення стратегічних задач підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

**Пріоритетні напрями аудиту розрахунків з персоналом
за функціями управління персоналом**

Основні функції управління	Зміст аудиту
Формування кадрової політики	Оцінка поточного стану кадрової політики, ступеня її відповідності цілям підприємства, стратегії його розвитку, оцінка зв'язку кадрової політики із специфікою підприємства і зовнішніми умовами
Планування особового складу	Оцінка наявних ресурсів, цілей і перспектив розвитку організації, майбутніх потреб щодо кадрів, аналіз штатного розпису, ступеня його обґрунтування
Використання особового складу	Аналіз рівня зайнятості особового складу підприємства, аналіз забезпечення стабільності особового складу, вивчення зайнятості жінок, осіб похилого віку і інших верств населення
Організація трудової діяльності працівників	Аналіз умов, техніки безпеки та охорони праці на підприємстві, оцінка раціональності організації робочих місць, розподілу робіт, аналіз вкладених коштів в цю сферу й отримання результатів
Оплата та стимулювання праці	Аналіз форм і систем, рівня і структури оплати праці, форм і систем стимулювання, оцінка їх відповідності розробленим принципам, меті, завданням підприємства
Трудові відносини в колективі	Діагностика соціально – психологічного клімату, організаційної культури, оцінка рівня соціального напруження в колективі

Перевірка програми розвитку кадрів підприємства, як правило, зосереджена на аналізі функціонування служби розвитку персоналу і її відділів. Але перевірка не повинна обмежуватися лише цим. Вона передбачає також вивчення організації управління персоналом на даному підприємстві, включаючи аналіз діяльності управляючого персоналу на різних рівнях управління. Найбільша увага повинна бути надана оцінці ефективності діяльності служби розвитку персоналу на оперативному рівні в залежності від її впливу на поведінку і ставлення до роботи співробітників і обсягу її послуг менеджерам і службовцям. Перевірка сама по собі дає лише необхідну інформацію про стан справ на підприємстві, яка реального практичного значення може і не мати. Тільки підготовка на її основі програми перетворення соціально-трудових відносин і розробка алгоритмів управлінських рішень з практичних її здійснень можуть реально вплинути на ефективність діяльності підприємства.

Основними джерелами інформації, які використовують при проведенні аудиту в області праці і її оплати, є: закони й інструкції, трудові показники, анкетування й інтерв'ю працівників, первинна документація, статистична звітність з праці, бухгалтерська фінансова звітність, дані податкової звітності. Кількість законів і інструкцій, що регламентують процес праці та її оплати, дуже велика. Передбачається, що підприємства (організації) відповідно до них розробляють власні програми і методики. Вище керівництво підприємства може в результаті аудиторської перевірки ще раз уточнити, наскільки дотримуються законів і інструкцій посадові особи, на які покладено обов'язки ведення обліку розрахунків з оплати праці, обліку особового складу, робочого часу, правильності утримань податків і внесків із заробітної плати. Рівні можливості зайнятості, техніка безпеки й охорона здоров'я, пенсійні програми - ось ті основні макроекономічні проблеми, реалізація яких на мікро рівні може бути перевірена в процесі аудиту праці та її оплати. Оцінку стану цієї роботи на підприємстві можна дати не тільки на основі перевірки документації і звітності, але і на базі аналізу анкет, опитувальних листів, у результаті бесід із працівниками.

Специфічна ціль аудиторської перевірки полягає в тому, що вона не тільки визначає, наскільки дотримуються в організації законів, правил й інструкцій, але й одночасно в ході індивідуальних і групових бесід і зустрічей із працівниками, аналізу матеріалів анкет і опитувальних листів дає можливість виявити застарілі інструкції і вимоги, що не були вчасно оновлені чи відмінені. Вихід із законотворчою ініціативою у вищі органи і подальше усунення таких обмежень може саме по собі стати джерелом зростання продуктивності праці чи принаймні полегшить і спростить роботу працівників.

Отже, аудит питань праці і її оплати як елемент виявлення резервів підвищення ефективності і прибутковості підприємства є одним із найбільш діючих факторів економічної політики підприємства, що особливо наочно проглядається в умовах трансформації економіки. Чисто методично аудит містить у собі як мікроекономічні, так і макроекономічні питання організації праці і її оплати та охоплює практично всі елементи трудових відносин. Систематичне проведення аудиторських перевірок дає можливість правильно оцінити стан і розвиток трудових відносин на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Проскуріна Н.М. Методико-організаційні аспекти управління якістю аудиторських послуг / Н. М. Проскуріна, В. П. Гринь // Економіка і управління. - 2011. - № 3. - С. 79-84.
2. Сурніна К. С. Отримання аудиторських доказів методом застосування аналітичних процедур / К. С. Сурніна // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2012. - № 2. - С. 30-34.
3. Сагайдак Р. А. Державний фінансовий аудит в системі контролю діяльності підприємств / Р. А. Сагайдак // Облік і фінанси. - 2012. - № 1. - С. 94-97.

4. Дрокіна О. Е. Шляхи вдосконалення аудиту оплати праці / О. Е. Дрокіна // Управління розвитком. - 2013. - № 15. - С. 103-104.
5. Жуковська В. Теоретико-методологічні засади кадрового аудиту / В. Жуковська // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2010. - № 4. - С. 48-56.

Гриценко Л.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ГЕНЕЗИС ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЗАКОРДОНОМ ТА В УКРАЇНІ

Ще в середині ХХ сторіччя стратегія підприємства як наукова галузь та спеціальність існувала у світовій практиці в ембріональному стані. І хоча роком народження стратегії підприємства можна вважати 1911 рік – саме тоді в Гарварді почали викладати курс бізнесової політики – проте протягом наступних майже сорока років стратегія зводилась лише до формулювання правил здорового глузду в життєдіяльності виробництва. Багато публікацій, що з'явилися у зарубіжній пресі до 1950 року, були написані керівниками фірм та компаній або їх радниками, де вони розповідали про свою кар'єру та визначали деякі принципи успіху. У плані теоретичних узагальнень ці публікації є дуже обмеженими. Бізнес-успіх тієї чи іншої структури нерідко мав специфічний характер, а його передумови та чинники було зовсім непросто розглядати в інших галузевих або територіальних умовах. До того ж умови бізнесу змінювались також і в часі, а керівники, котрі приходили на зміну своїм попередникам, мало що могли використати із заповіданих рецептів.

Саме на початку шістдесятих років з'явилась піонерна праця А. Д. Чандлера (A. D. Chandler) «Стратегія і структура», яка знаходилась у витоках даного напрямку наукової думки та практичної діяльності. І хоча ця праця принципово мала на меті пояснити, яким чином процеси розробки та впровадження стратегій обумовлюють суттєві організаційні зміни, саме вона спонукала появу низки наукових праць та розгортання теоретичних і практичних досліджень, становлення даної галузі знань.

Гарвардська бізнес-школа відреагувала на ідеї А. Чандлера працями своїх професорів, які викладали курси бізнесової політики, – К. Ендрюса (K. Andrews), Ж. Бовера (J. Bower), К. Р. Крістенсена (C. R. Christensen) та інших. У цих працях здебільшого представлялись і аналізувались чисельні практичні приклади. Але саме в Гарварді була розроблена одна з перших моделей стратегічного аналізу, авторами якої є професори Е. П. Лернед (E. P. Learned), К. Р. Крістенсен, К. Ендрюс та В. О. Гут (W. O. Guth). Початково ця модель мала назву LCAG, що є аббревіатурою прізвищ її авторів, хоча зараз вона є більш відомою під акронічною назвою SWOT. Сьогодні мабуть неможливо зустріти управлінців, які б рано чи пізно не почали керуватись базовими правилами цієї моделі: аналізувати навколишнє бізнес-середовище для ідентифікації можливостей (opportunities) та загроз (threats); оцінювати сильні (strengths) та слабкі (weakness) сторони підприємства, встановлювати баланс між зовнішніми та внутрішніми чинниками.

Найвидатнішим результатом праці групи професорів Гарвардської бізнес-школи цього періоду треба визнати книгу «Концепція корпоративної стратегії» К. Ендрюса, яку і сьогодні не може проігнорувати жоден управлінець, який ставить собі завданням здійснення ефективного керівництва підприємством. Але на шість років раніше з'явилась книга І. Ансоффа (I. Ansoff) «Корпоративна стратегія», яка багатьма авторами оцінюється як перша

наукова праця зі стратегії. Розуміючи труднощі, які виникли перед підприємствами під час розробки ними стратегії за умов соціально-економічного оточення, що існувало в США в 60-ті роки, І. Ансофф представив низку теоретичних узагальнень і рекомендацій для покращання управління розвитком підприємства. Виконуючи цю місію, він мав амбіції перетворити менеджмент із мистецтва в науку. Бажаючи бути ґрунтовнішим ніж Гарвардська група з її вивченням ситуацій, більш зорієнтованим на майбутнє, ніж А. Чандлер з його описово-історичним підходом, І. Ансофф запропонував модель і низку систематизованих схем, за допомогою яких виділено етапи прийняття та виконання стратегічно важливих для підприємства рішень.

Загалом початковий етап у формуванні теорії стратегії підприємств – 60-ті роки – відзначений тим, що, по-перше, майже всі дослідження цього часу мали позитивний характер, і по-друге, саме тоді з'явилися і почали інтенсивно розвиватись теорії інституціоналізму. Хоча існувало декілька підходів до розгляду стратегії підприємств, всі вони описували поняття стратегії здебільшого з огляду на внутрішній потенціал первинної економічної ланки. На фоні глибокого опису основних досягнень пропонувались кейси, історичні нариси та характеристики систем планування, розглядався широкий спектр проблем особистостей та ситуацій. В цей час виникли такі методи та інструменти розробки стратегії підприємства, як сегментація та виділення бізнес-одиниць, криві досвіду та цикли життя виробу, матриці портфельного планування різних консалтингових організацій, аналіз сценаріїв розвитку та ін.

Дослідники вважають, що саме в 60-ті роки в даній галузі науки і практики почали формуватись дві школи: школа стратегії підприємства та школа його загальної політики. За своєю сутністю та вихідними теоретичними позиціями ці дві течії можна було б назвати, і з часом це так і сталося, відповідно школою стратегії за змістом та школою стратегії як процесу.

80-і роки (початок III, нинішнього етапу) пройшли під впливом насамперед визначальних робіт М.Е. Портера (М.Е. Porter), завдяки яким стратегія підприємства набула чіткішої концептуальності та отримала суттєве прирощення аналітичного потенціалу. В ці роки наукова діяльність у галузі стратегічного менеджменту почала розвиватись із карколомною швидкістю, а ідеї стратегії підприємства отримували все більшого поширення та практичного впровадження. Все більшої наукової підтримки та широкого практичного втілення одержує загальна схема розвитку підприємства, яка охоплювала основні етапи його створення, становлення та зростання. За цією майже класичною схемою діюче підприємство в загальному випадку розвивається в такій послідовності:

- на першому етапі підприємство починає вертикально інтегруватись (поступально або зворотно) для ефективного проникнення на суміжні ринки;
- на другому етапі воно намагається розширити свою частку на цих ринках з метою рентабілізувати свої види та напрямки діяльності, які є результатом вертикальної інтеграції;
- на третьому етапі підприємство намагається краще використати свої ринкові можливості через розширення гами товарів та послуг, через урізноманітнення своєї пропозиції;
- на четвертому етапі, визнаючи свою неспроможність надалі зростати через проникнення на суміжні ринки та диференціацію продукції, підприємство звертає увагу на можливі напрямки своєї диверсифікації, які не пов'язані з існуючими напрямками діяльності.

Ця загальна модель зростання не може не передбачати можливість існування різнопланових зворотних зв'язків між етапами. Актуалізована в наші дні явищами інтернаціоналізації та глобалізації ринків та діяльності підприємств дана модель зобов'язує стратегістів, учених та практиків мислити вже не категоріями, які властиві цілісному підприємству, а категоріями, які характеризують певне сполучення «продукт–ринок».

Конкретизація засад діяльності підприємства на принципах виділення та організації управління сполученням «продукт–ринок» відбулася та вдосконалюється нині у всіх сучасних системах управління з відповідним цим принципам інструментарієм. Саме сприйняття цієї концепції пояснює в основному виникнення, зростання та успішну діяльність багатьох консалтингових фірм і перш за все таких всесвітньо відомих, як Бостонська консалтингова група, МакКінсі (McKinsey), Артур Д. Літл (Arthur D. Little), та інших. Консалтингові фірми пропонували різні моделі та управлінські підходи, але здебільшого всі вони здійснювали тим самим певні внески у розвиток школи стратегії як змісту.

Сьогодні організація та здійснення стратегічного управління базується на визначенні сполучень «продукт–ринок», способах їх перегруповання, встановленні центрів зон господарювання або стратегічних напрямків діяльності. Ці об'єктні одиниці стратегічного управління підприємством формуються за ознаками однорідності груп споживачів, існуючих та перспективних потреб, які задовольняє підприємство своєю діяльністю, технологій, які використовуються для забезпечення певних сполучень «продукт–ринок».

Стратегічне представлення напрямків діяльності підприємства не пов'язане з його організаційною структурою у всіх її можливих варіаціях. Виділення стратегічних напрямків діяльності ґрунтується на перспективному баченні динаміки і потоків ресурсів та продуктів, які забезпечать у середньо- та довгостроковому періодах зростання підприємства. Оскільки сьогодні об'єктом будь-якого стратегічного аналізу є певне сполучення «продукт–ринок», діяльність підприємства, її структурування та організаційне упорядкування теж повинні підкорятись цій логіці. Стратегічний аналіз передбачає обов'язкову оцінку умов, за яких відбуватиметься діяльність підприємства, привабливості існуючих та потенційно можливих ринків. Він зобов'язує всі підприємства якомога точніше оцінювати їх позицію на ринках відносно всіх конкурентів.

Під впливом праць М. Портера багато дослідників виконали аналітичні прикладні розробки з метою проаналізувати простір для маневрування підприємства, який визначається діями постачальників, споживачів, діючих і потенційно можливих конкурентів у певній галузі. Багато спеціалістів зі стратегії підприємств є прихильниками цього концептуального підходу, який диктує необхідність прискорення надбань через вертикальну інтеграцію як умови посилення ланцюга формування вартості. Ці та інші здобутки періоду, що розглядається, значно посилили позиції школи змісту порівняно зі способом мислення школи процесу.

У цілому третій етап становлення та розвитку теорії стратегії підприємств відрізняється ще й формуванням біхевіористичного напрямку досліджень. Представники цього напрямку фокусували увагу не на оптимізації рішень та на рівновазі підприємства, а на функціонуванні та виживанні організації та на поведінкових аспектах. На цей же період припадає і поява (або логічне продовження попередніх теоретичних досліджень) нових принципових положень і аспектів у розробці теорії стратегії. Мова йде передовсім про роботи Г. Гамела (G. Hamel) та К. Прахалада (C. K. Prahalad), в яких автори заявляють про необхідність переорієнтувати стратегічний аналіз, розробку та виконання стратегії підприємства на формування та нарощування його базових компетенцій, тобто перевага надається внутрішньоорієнтованому підходу.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. зростає розуміння необхідності заново дослідити традиційну парадигму економічної конкурентоспроможності й економічного змагання. Моделі та концепції конкурентоспроможної стратегії, розроблені у 80-ті роки, безсумнівно, залишаються вельми корисними, але вони вже виглядають дещо неповними, незадовільними або навіть суперечливими у багатьох сучасних стратегічних контекстах. Наприклад, дослідження умов досягнення конкурентоспроможності азіатських фірм протиставили їх стратегії, що ґрунтуються на вивченні, співпраці та злагоді, стратегіям багатьох західних

фірм, які робили акцент на вимірі, контролі, ефективності та відповідальності. Знов і знов виникає запитання, яка з форм конкурентних стратегій є більш спроможною і більш успішною? Що є джерелом стійких конкурентних переваг?

У зв'язку із загостренням міжнародної конкуренції, призупиненням бурхливого розвитку Японії, появою кризових елементів у економіці країн південно-східної Азії, принциповими зрушеннями в міжнародних економічних і політичних відносинах, які обумовлені закінченням холодної війни, пробудженням Східної Європи, наближенням Китаю до світових лідерів усе більше уваги вчених та практиків-стратегів приділяється мульти- та транснаціональним корпораціям, технологічним інноваціям, корпоративним спільним підприємствам, постійній реструктуризації та іншим актуальним питанням сьогодення.

Усі ці зміни, які мали місце в другій половині ХХ сторіччя, вносили суттєві корективи та обумовлювали направленість питань стратегії підприємств, що, у свою чергу, впливало на формування теоретичних підвалин та методології стратегії як наукової галузі. Варто підкреслити, що відбувався і зворотний вплив теоретичних досліджень і їх результатів на практику стратегічного менеджменту. І сьогодні теорія стратегії орієнтована насамперед на розробку практичних рекомендацій і має інтеграційний характер, оскільки намагається у своїх побудовах і висновках якомога повніше охопити взаємозалежності та зв'язки практичних проблем.

Список використаної літератури

1. Аакер Д. А. Стратегия управления портфелем брендов / Аакер Д. А. ; [пер. с англ. Т. В. Виноградовой]. – Москва : Эксмо, 2008. – 320 с.
2. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление / Девид Аакер ; [пер. с англ. под ред. Ю. Н. Коптуревского]. – СПб : Питер, 2002. – 544 с.
3. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Игорь Ансофф ; [пер. с англ. С. Жильцов при содействии Э. Дж. Макдоннелл]. – СПб. : Питер, 1999. – 416 с.
4. Бурденюк Т. Г. Теоретичні аспекти стратегічного аналізу / Т. Г. Бурденюк // Культура народів Причорномор'я. Научний журнал. – № 102. – 2007. – С. 60–64.
5. Наливайко А. П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку : монографія / Наливайко А. П. – К. : КНЕУ, 2001. – 227 с.
6. Портер М. Конкуренція : учеб. пособие / Майкл Портер ; [пер. с англ.]. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2000. – 495 с.

Грицишин І.В.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ефективність використання бюджетних коштів набуває особливого значення при обмеженості державних ресурсів, тому вивчення фінансового забезпечення бюджетних установ є актуальним і потребує детального вивчення.

Бюджетні установи в Україні є самостійними статутними господарюючими суб'єктами, які мають права юридичної особи та здійснюють діяльність, передбачену статутними

документами, мають самостійний баланс, розрахункові рахунки в установах банків, реєстраційні рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Крім того, їм надано можливість проводити операції підприємницького характеру за окремим кошторисом. Під очікувані надходження фінансових ресурсів від підприємницької діяльності освітні заклади планують витрати, які пов'язані з її здійсненням [3].

Метою діяльності бюджетних установ, на відмінну від підприємств, є виконання покладених на них органами державної та місцевої влади функцій, а не отримання прибутку на основі комерційного розрахунку. Також доцільно зауважити, що природа бюджетних установ відмінна від інших неприбуткових організацій: поява бюджетних установ зумовлена нормативними актами публічної влади і підкріплена бюджетним фінансовим забезпеченням, в той час як інші неприбуткові організації виникають і діють на підставі доброї волі приватних (недержавних) осіб [6].

Україна належить до країн зі змішаною системою фінансового забезпечення освітніх закладів. Світовий досвід свідчить, що це найбільш продуктивна система, якщо дотримуватись єдиних освітніх вимог під контролем держави.

Зважаючи на визначення бюджетних установ, діяльність та фінансовий стан закладів освіти значною мірою залежить від бюджетної політики країни та обсягу асигнувань, виділених із Державного бюджету або місцевого бюджету. Основою для виділення бюджетних коштів для навчальних закладів є державне замовлення на підготовку кадрів. Відповідно до нього МОН України виділяє вищим та професійно-технічним закладам щомісячно бюджетні ресурси, які використовуються навчальним закладом на принципах: методичної єдності внутрішніх фінансових систем; розподілу бюджетних повноважень за рівнями керівництва; повноти обліку доходів та витрат; гласності [5].

Програмно-цільовий метод (ПЦМ) у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Програмно-цільовий метод передбачає складання і виконання бюджету в розрізі бюджетних програм – сукупності заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Використання програмно-цільового методу при складанні бюджетів навчальних закладів передбачає фінансове забезпечення програм, а не адміністративних одиниць та штатних посад. Його основними компонентами є попередній розрахунок доходів і видатків, середньострокове та стратегічне планування доходів і видатків, довгострокове планування капітальних інвестицій, розгляд, оцінка, аналіз та моніторинг виконання бюджету, прозорість і участь громадськості у бюджетному процесі та стратегічне планування.

Ефективність програмно-цільового методу для бюджетів навчальних закладів забезпечується можливістю більш продуктивного використання обмежених фінансових ресурсів та підвищення рівня відповідальності керівників за правильність вибору першочергових та найважливіших програм при обмежених фінансових ресурсах.

Таким чином, заклади освіти змушені вести активну роботу за виділення їм фінансових ресурсів державою та постійно знаходити альтернативні джерела фінансового забезпечення на основі ведення господарської діяльності, надання додаткових послуг освітнього та іншого характеру.

Крім того, особливу увагу необхідно звернути на ефективність фінансового забезпечення тих чи інших програм. Для цього необхідно детальніше вивчити перелік результативних показників освітніх бюджетних програм, які затверджені їхніми паспортами.

Головну роль у фінансово-господарській діяльності має його обліково-аналітичне

забезпечення, котре є запорукою ефективного управління і функціонування суб'єктів галузі освіти та високої якості послуг, які вони надають. Інакше кажучи, розвиток облікової та аналітичної функції управління в умовах ринкових перетворень набуває особливої актуальності. Адже саме відсутність інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення позначається на якості прийняття рішень в управлінні фінансовими ресурсами, дефіцитність яких з року в рік зростає [2].

Використання результативних показників для оцінки видатків Державного бюджету, які спрямовуються на фінансове забезпечення діяльності має важливе значення для планування бюджетних програм, оскільки дозволяє чітко показувати віддачу від використаних бюджетних коштів та економічність (співвідношення результатів та витрат); підтвердити необхідність цих програм та їх дійсну відповідність поставленій меті, а також дає можливість порівнювати успішність виконання аналогічних програм різними ГРБК і оцінювати динаміку їх здійснення, що, зрештою, дозволить відбирати найбільш ефективні бюджетні програми при розподілі обмежених бюджетних ресурсів.

Узагальнюючи все вищезазначене, доцільно зауважити, що використанню програмно-цільового методу при формуванні бюджетів освітніх закладів властиві такі недоліки, як: невідповідність формату існуючих державних цільових програм форматів, розробленому за програмно-цільовою методикою (неточності в переліку послуг, які надаються); недостатність інформації про видатки на фінансове забезпечення діяльності конкретних навчальних закладів; значна трудомісткість складання та оцінки ефективності виконання програм. Проте, незважаючи на визначені проблемні питання використання програмно-цільового методу при складанні бюджетів є необхідним, оскільки дозволяє вийти за межі традиційної системи бюджетного фінансового забезпечення за статтями витрат та організувати діяльність навчального закладу з метою забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Виходячи із проаналізованого матеріалу, значної уваги заслуговує необхідність подальшого розвитку обліку та аналізу діяльності закладів освіти з метою забезпечення їхньої фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ / І.Д.Бенько // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал. – Вип. 24. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С.24-34.
2. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
3. Бенько І.Д. Організація обліку фінансово забезпечення закладів освіти / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип.11. Ч.4. – Херсон: ХДУ. – 2015. – С.147-150.
4. Бенько І.Д. Методика обліку освітніх послуг у вищих навчальних закладах / І.Д.Бенько // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. 10-11 жовтня 2014 р. – Тернопіль: ТАЙП, 2014. – С.140-142.
5. Бенько І.Д. Проблемні аспекти організації обліку в установах освіти / І.Д.Бенько // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип. 24. – Херсон: ХДУ. – 2017. – С.114-117.
6. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку / І.Д.Бенько // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.[м. Тернопіль, 30

черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С.93-96.

Гуменний І.З.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ – ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ В ЗОВНІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проблемам економічного аналізу в цілому та розробці теорії та методики стратегічного аналізу, зокрема, присвячені праці таких відомих вчених та економістів як Д. Аакер, І. Ансофф, М.І. Ковальчук, Н.В. Козлов, С.Л. Кузнєцова, Є.В. Мних, А.П. Наливайко, М. Портер, К.І. Редченко, Д. Стоунхаус, А.Дж. Стрікленд, А.А. Томпсон, К. Фляйшер, Б. Хьюстон, О.Д. Шарапов, А.Д. Шеремет, З.Є. Шершньова, Т.В. Шишкова, С.І. Шкарабан та інших. Дослідження показали, що під стратегічним менеджментом розуміється інтегрований аналітичний підхід, котрий об'єднує елементи планування, прогнозування, реалізації і контролю функціонування бізнес-стратегії, а також обумовлює розуміння довгострокових цілей і завдань підприємства, враховує не тільки внутрішню діяльність і ресурси підприємства, а й зовнішні аспекти її функціонування – конкурентів, постачальників, клієнтів, макроекономічні умови, політику, нормативно-правову базу та її зміни, тощо. Необхідність враховувати фактори зовнішнього середовища і є однією з основних відмінностей стратегічного аналізу від інших більш традиційних видів аналізу.

На сьогоднішній день розробці теоретичних, методичних засад стратегічного аналізу, як самостійного напрямку дослідження приділяється недостатньо уваги, не має єдиної точки зору на предмет стратегічного аналізу, не до кінця визначено його місце та роль в системі стратегічного управління. В такій ситуації необхідне більш глибоке наукове осмислення економічної сутності стратегічного аналізу, дефініція та систематизація наявних теоретичних розробок, розгляд його теоретичних та методичних особливостей.

Аналіз вітчизняної та перекладеної іноземної літератури показав, що існує декілька наукових підходів щодо змісту стратегічного аналізу (табл. 1.).

Незважаючи на різність підходів до визначення сутності поняття, на нашу думку, їх всіх можна об'єднати і сформулювати наступні загальні риси стратегічного аналізу:

1. незамінний елемент кожного з етапів стратегічного управління. Нестабільність зовнішнього середовища та зміни у внутрішньому зумовлюють необхідність постійного моніторингу, а у разі необхідності потребують перегляду місії компанії, цілей діяльності, стратегічних планів і механізмів їх здійснення. Стратегічний аналіз як функція стратегічного менеджменту є безперервним процесом – оцінка діяльності та її коригування є одночасно закінченням і початком процесу стратегічного аналізу;

2. аналітичний апарат дослідження впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємство;

3. дослідження майбутніх подій та перспективна спрямованість аналізу;

4. комплексність аналітичних досліджень. Характерною відмінністю стратегічного аналізу від інших видів аналізу є не відірване вивчення окремих господарських операцій, а комплексне дослідження всієї діяльності підприємства;

5. здійснення аналітичних досліджень до початку господарських процесів, а не після них як у ретроспективному аналізі. В цьому плані стратегічний аналіз поєднує елементи прогнозування, планування та менеджменту. При аналітичному обґрунтуванні оптимальних шляхів досягнення стратегічних цілей необхідно враховувати минулий досвід, тенденції розвитку економічних процесів, що склалися в ретроспективі, тому, на нашу думку, прогнозування слід розглядати лише як елемент методу стратегічного аналізу.

Таблиця 1

Розбіжності в підходах визначення стратегічного аналізу

Автори	В. Маркова і С. Кузнєцова	Д. Аакер	Д. Кемпбел, Д. Стоунхаус, Б. Хьюстон	З. Шершньова	В. Винокуров	К. Радченко	Т. Головка і С. Сагова	Є. Уткін	М. Володькіна	В. Немцов і Л. Довгань	Є. Мних	М. Круглов і Н. Круглова
Стратегічного аналізу												
Окремий елемент системи управління	+	+	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-
SWOT-аналіз	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+
Аналіз середовища	-	-	-	+		+	+	+	-	-	+	+
Дослідження майбутніх подій	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-
Перспективна спрямованість аналізу	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+

У зв'язку з чим пропонуємо визначати стратегічний аналіз як систему комплексного дослідження економічних явищ і процесів у їх взаємозв'язку та взаємозалежності із факторами зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на діяльність господарюючого суб'єкта в минулому, теперішньому та майбутньому періодах, котра забезпечує формування ефективної стратегічної поведінки для досягнення намічених цілей.

Такий підхід має ряд переваг:

1) розглядає підприємство як цілісну систему, що дозволяє досліджувати концептуальні напрямки його функціонування та розвитку у поєднанні зі складовими зовнішнього середовища;

2) передбачає можливість виникнення різних ситуацій, а тому, вся організація всередині підприємства є реакцією на зовнішнє середовище;

3) актуалізує як задачу раціонального використання та нарощування ресурсного потенціалу, так і завдання забезпечення гнучкості та адаптивності до постійних змін зовнішнього середовища;

4) враховує теоретичні та методологічні особливості досліджуваного виду аналізу;

5) визначає актуальність та ефективність (результативність) аналітичних досліджень у стратегічному та тактичному управлінні.

В ході дослідження з'ясовано, що аналітична система підприємства функціонує в трьох режимах: стратегічного, ретроспективного та оперативного аналізу. Ретроспективний та оперативний аналізи складають традиційну систему економічного аналізу, основними перевагами якої, на нашу думку, є: по-перше, процес аналізу та планування дозволяє прогнозувати фінансові результати на період запропонованої бізнес-стратегії; по-друге, при реалізації бізнес-стратегії існуючий процес контролю дає можливість порівняти фактичні і планові результати [55]. Переваги традиційної системи аналізу беззаперечні проте вона не забезпечує необхідної аналітичної підтримки підприємству при розробці та реалізації стратегії. Тому модель традиційного економічного аналізу необхідно збагатити інструментами стратегічного аналізу, що дасть можливість проводити аналітичні дослідження в стратегічному та поточному управлінні за такими напрямками:

1) маркетинговий аналіз за дослідженням економічного середовища і характеру його зміни;

2) аналіз стратегії господарюючого суб'єкта, дослідження тенденцій і закономірностей зміни явищ і процесів, причин об'єктивного і суб'єктивного характеру, що їх зумовлюють;

3) аналіз і оцінка еластичності змін економічних показників в обґрунтуванні стратегії і тактики бізнесу;

4) визначення і оцінка ризику підприємництва.

Отже, до основних компетенцій стратегічного аналізу як інструменту оцінки ефективності та результативності бізнес-процесів можна віднести:

– виявлення цілей та місії організації;

– аналіз середовища організації (оцінка потенціалу, аналіз перспектив росту, аналіз ринку та стану конкуренції, стратегічна сегментація, оцінка стратегічної позиції та шляхів диверсифікації);

– формування та оцінка варіантів стратегії. Вибір стратегії, розробка політики та стратегічних планів організації.

Ознайомлення та критичний аналіз багатьох літературних джерел дали підстави представити стратегічний аналіз як низку потужних аналітичних інструментів, за допомогою яких можна передбачити майбутнє будь-якого бізнесу настільки точно, щоб безпомилково вибрати правильний стратегічний напрям для нього.

Список використаних джерел

1. Алексич К. О. Стратегічний конкурентний аналіз як інструмент формування конкурентних переваг у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства / К. О. Алексич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2016. - Вип. 10(1). - С. 10-17.
2. Бурденюк Т. Г. Стратегічний аналіз критеріїв конкурентоспроможності підприємств / Т. Г. Бурденюк // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - 2014. - Вип. 1. - С. 39-49.
3. Пуцентейло П. Р. Стратегічний аналіз як важливий елемент управління підприємством / П. Р. Пуцентейло, О. О. Гуменюк // Інноваційна економіка. - 2016. - № 3-4. - С. 196-205.

4. Шурпенкова Р. К. Стратегічний аналіз як складова процесу управління підприємством / Р. К. Шурпенкова // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2015. - Вип. 2. - С. 96-99.

Залесский И. Н.

магістр

Белорусский государственный экономический университет

г. Минск, Республика Беларусь

НАЛОГОВЫЙ КОНТРОЛЬ: СУЩНОСТЬ, ЦЕЛИ, ФОРМЫ

Налоговый контроль является одним из приоритетных направлений государственного финансового контроля. Это, по нашему мнению, обусловлено тем, что налоги и сборы выступают преобладающим источником дохода бюджетов всех уровней. В этой связи государство, защищая публичные (общественные) интересы, нацелено на создание и обеспечение налоговой дисциплины, которая, в частности выражается в полноте и своевременности исполнения налоговой обязанности всеми налогоплательщиками.

Сфера налогообложения является воплощением непримиримой конфронтации публичных и частных интересов, что в свою очередь предопределяет существование специальных механизмов взаимодействия государства и налогоплательщиков. Эти механизмы находят свое отражение в системе эффективного налогового контроля, призванного обеспечить финансовые интересы государства при одновременном соблюдении прав и законных интересов частных субъектов-налогоплательщиков.

В налогово-правовой и финансово-экономической доктрине существуют различные подходы к сущности налогового контроля, что обуславливает множественность определений налогового контроля. К примеру, по мнению А.А. Пилипенко, двойственность смысловых аспектов выглядит следующим образом: «В широком смысле налоговый контроль представляет собой совокупность мер государственного регулирования, посредством которых обеспечивается проведение эффективной налоговой политики в русле общего развития экономических отношений. В узком смысле налоговый контроль – это контроль специально уполномоченных государственных органов за законностью и целесообразностью действий налогоплательщиков в процессе финансово-хозяйственной деятельности, одним из результатов которой является уплата налоговых платежей» [7, с. 225]. По нашему мнению, такой подход к определению налогового контроля представляется наиболее содержательным и верным.

Помимо доктринальных определений налогового контроля, существует определение легальное. Так, под налоговым контролем белорусский законодатель понимает «систему мер по контролю за исполнением налогового законодательства, осуществляемую должностными лицами налоговых органов в пределах их полномочий посредством учета плательщиков (иных обязанных лиц), проверок, мониторинга, опроса плательщиков и других лиц, проверки данных учета и отчетности, анализа информации об использовании электронных денег в качестве оплаты за товары (работы, услуги), имущественные права, осмотра движимого и недвижимого имущества, помещений и территорий, где могут находиться объекты, подлежащие налогообложению или используемые для извлечения дохода (прибыли), и в других формах, предусмотренных налоговым и иным законодательством» (п. 1 ст. 64 Налогового кодекса Республики Беларусь (Общая часть) от 19.12.2002 № 166-З (далее – НК 1)) [6].

В юридической литературе отмечается, что цели налогового контроля прямым образом связаны с целями деятельности государства, в частности с «реализацией задач социально-экономического развития, обеспечения безопасности страны, а также рационального использования финансовых ресурсов, необходимых для функционирования государственного аппарата» [7, с. 226]. Иными словами, налоговый контроль в наиболее общем виде направлен на создание финансовых условий для осуществления функций государства.

По мнению ряда исследователей, сущность налогового контроля выражается через его задачи. Основными задачами налогового контроля являются:

- «планирование, организация и проведение мероприятий по выявлению нарушений действующего налогового законодательства;
- обеспечение правильности исчисления, своевременности и полноты внесения налоговых платежей в бюджет;
- предупреждение нарушений налогового законодательства;
- сбор доказательственной базы, являющейся основанием для взысканий причиненного государству ущерба, с целью устранения выявленных нарушений законодательства;
- применение мер ответственности за налоговые и иные нарушения, чтобы компенсировать потери от причиненного государству ущерба;
- анализ проводимых мероприятий для совершенствования налогового законодательства, повышения эффективности контроля и установления резервов увеличения налоговых поступлений» [7, с. 227; 8, с. 24].

Регламентация форм налогового контроля получила свое закрепление на законодательном уровне. Так, п. 1 ст. 64 НК 1 содержит исчерпывающий перечень форм проведения налогового контроля. Формами налогового контроля, в частности являются:

«учет плательщиков (иных обязанных лиц); проверки; мониторинг; опрос плательщиков и других лиц; проверка данных учета и отчетности; анализ информации об использовании электронных денег в качестве оплаты за товары (работы, услуги), имущественные права; осмотр движимого и недвижимого имущества, помещений и территорий, где могут находиться объекты, подлежащие налогообложению или используемые для извлечения дохода (прибыли); другие формы, предусмотренные налоговым и иным законодательством» [6].

Таким образом, под формами налогового контроля понимаются определенные способы выражения и организации контрольных мероприятий. Значимость форм налогового контроля заключается в том, что от правильного их выбора контролирующими органами зависит эффективность контроля и достижение конечных результатов.

В юридической литературе авторами вопреки общим положениям теории права, как правило, не проводятся разграничения между формами и методами налогового контроля, в связи с чем данные понятия трактуются как синонимы. Вместе с тем, некоторые авторы придерживаются иного подхода и сознательно отмечают существенную разницу этих понятий. Так, например, А.П. Зрелов полагает, что лишь налоговые проверки могут быть отнесены к категории форм налогового контроля, а «все остальные элементы представляют собой методы налогового контроля, использующиеся при реализации той или иной его формы» [1, с. 29]. Вместе с тем, по нашему мнению, формы и методы налогового контроля сущностно и принципиально ничем не отличаются, в связи с чем допустимо рассматривать их как синонимы.

Рассматривая налоговый контроль как самостоятельную налогово-правовую категорию, необходимо уделить внимание существующим в доктрине классификациям налогового контроля. Значимость классификаций сводится к более детальному уяснению сущности налогового контроля, систематизации и упрощению информации, обеспечению

єдинообразного и правильного применения категориально-понятийного аппарата, применяемого в доктрине.

Так, в зависимости от времени осуществления налогового контроля принято выделять предварительный, текущий и последующий налоговый контроль [4, с. 25; 5, с. 214].

Предварительный (предшествующий) контроль «осуществляется до совершения определенных хозяйственных операций и имеет целью предупреждение нарушений налогового законодательства» [7, с. 232]. К данному виду контроля отнесены профилактические мероприятия, направленные на правильную организацию учета и отчетности, а также грамотное налоговое планирование своей хозяйственной деятельности. Некоторые авторы, в частности С.Г. Караханян, И.С. Баталова, относят к мероприятиям, обеспечивающим предварительный контроль, получение и использование разъяснений налогового законодательства [2, с. 7].

Текущий (оперативный) налоговый контроль «проводится непосредственно в ходе осуществления финансово-хозяйственной деятельности налогоплательщиками. Основная цель данного вида контроля – оперативное выявление и пресечение нарушений налогового законодательства, устранение их причин и условий» [7, с. 232].

Последующий (периодический) налоговый контроль «осуществляется уже после завершения налогоплательщиками финансово-хозяйственных операций за определенный отчетный период» [7, с. 232]. Целью данного вида налогового контроля является выявление фактов нарушения налогового законодательства, установление виновных в нарушении лиц, принятие мер ответственности к виновным лицам, устранение причин и условий, приведших к нарушению законодательства [3, с. 63].

По источникам получения информации о результатах финансово-хозяйственной деятельности проверяемых субъектов налоговый контроль подразделяется на документальный и фактический. Суть документального контроля заключается в том, что он «основан на изучении данных о проверяемом объекте, содержащихся в финансовых документах» [3, с. 63; 7, с. 233]. В отличие от документального контроля фактический контроль «учитывает все источники информации и доказательства, в том числе показания свидетелей, заключения экспертов и т.д.» [7, с. 233].

В литературе также встречаются и иные классификации налогового контроля, например, в зависимости от характера контрольных мероприятий налоговый контроль подразделяется на плановый и внеплановый; в зависимости от объекта налогового контроля – на комплексный и тематический [5, с. 215].

Таким образом, налоговый контроль представляется весьма сложной и многогранной категорией, которая воплощает в себе действенный механизм взаимодействия государства и налогоплательщиков. Налоговый контроль главным образом направлен на обеспечение и соблюдение налоговой дисциплины, в частности полноты и своевременности исполнения налоговой обязанности всеми налогоплательщиками. Вместе с тем, одновременно с обеспечением финансовых интересов государства, налоговый контроль призван упорядочить налоговые правоотношения с целью создания баланса интересов, атмосферы правовой защищенности всех субъектов правоотношений, законности процесса налогообложения в целом.

Список использованных источников

1. Зрелов, А.П. Формы налогового контроля / А.П. Зрелов // *Налоги и налогообложение*. – Москва: Nota Bene, 2005. – № 6. – С. 29-33.

2. Караханян, С.Г. Налоговые проверки: проблемы, анализ, решение / С.Г. Караханян, И.С. Баталова. – Москва: Бератор-Паблишинг, 2008. – 126 с.
3. Кишкевич, А.Д. Налоговое право Республики Беларусь / А.Д. Кишкевич, А.А. Пилипенко. Мн.: ООО «Тесей», 2002. – 303 с.
4. Кобзарь-Фролова, М.Н. К вопросу о совершенствовании форм и методов налогового контроля / М.Н. Кобзарь-Фролова // Налоги и налогообложение. – Москва: Nota Bene, 2006. – № 5. – С. 25-27.
5. Маньковский, И.А. Налогообложение и налоговое право Республики Беларусь / И.А. Маньковский. – Минск: Молодежное, 2006. – 345 с.
6. Налоговый кодекс Республики Беларусь (Общая часть): Кодекс Респ. Беларусь, 19 дек. 2002 г., № 166-З: с изм. и доп.: // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2017.
7. Пилипенко, А.А. Налоговое право / А.А. Пилипенко. – Минск: Книжный дом, 2006. – 446 с.
8. Филиппович, Е.С. Налоговый контроль / Е.С. Филиппович, М.А. Шклярова. – Минск: БГЭУ, 2014. – 399 с.

Іліх М. В.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Економічні перетворення, що відбуваються в Україні, завжди потребують перегляду основних положень побудови вітчизняної облікової системи. Як завжди ми вивчаємо досвід економічно розвинених країн, де облік є одним із головних важелів в управлінні господарським суб'єктом.

Облік в закладах охорони здоров'я має свої специфічні особливості. Саме тому при організації обліку в таких установах необхідно приділяти увагу дотриманню нормативних документів, які забезпечать: формування повної та достовірної інформації про діяльність установи та її майновий стан, режим економії державних фінансових ресурсів.

Співпраця України з міжнародними організаціями, фондами та іншими структурами потребує достовірної, відкритої та прозорої економічної інформації, джерелом якої, у першу чергу, є бухгалтерський облік. Перехід до ринкової економіки, демократизації суспільства, потребують і відповідних суттєвих змін в обліку, його наближення до реального економічного середовища та вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (МСБОДС).

Упродовж останнього десятиріччя у національній системі охорони здоров'я відбулися характерні зміни у системі забезпечення якості медичної допомоги, а саме перехід від ідеології контролю до стимулювання виявлення, оцінювання і вирішення існуючих проблем, тобто застосування комплексного, інтегрованого та динамічного підходу до покращання якості, спрямованого на постійну модифікацію, вдосконалення та поліпшення результатів роботи системи в цілому. В Україні побудова ефективної системи охорони здоров'я та забезпечення якості медичної допомоги залишаються одними з найактуальніших проблем та гуманітарних цілей суспільства. Підвищення якості медичної допомоги передбачає виконання складної загальносистемної роботи, що включає удосконалення безпосередньо

діючої системи надання медичної допомоги, що в ринкових умовах набуває пріоритетного характеру.

Ефективність та якість роботи медичних установ підвищується в результаті систематичного й глибокого аналізу використання активів. Застосування методів аналітичних досліджень сприяє удосконаленню й підвищенню рівня управління медичними установами, поліпшенню їх економіки, підвищенню фінансової стійкості. Саме тому, ефективне використання активів на сучасному етапі розвитку економіки України – одне з найважливіших завдань медичної установи.

Основною метою діяльності закладів освіти є досягнення передбачених кошторисами показників, виконання поставлених програмою фінансування завдань і функцій. Свою діяльність медичні установи здійснюють за рахунок фінансування з державного чи місцевого бюджетів. Крім того, установам дозволяється здійснювати господарську діяльність: надавати платні послуги, здавати в оренду державне майно, продавати непотрібні установі основні засоби та інші матеріали, вести наукову роботу за господарськими договорами тощо, що дозволяє одержувати додаткові надходження, тобто спеціальні кошти.

Не дивлячись на розробку низки теоретичних і практичних положень щодо обліку активів медичних установ, недостатньо уваги приділяється проблемам їх ефективного використання. Дана проблема набуває особливої актуальності з огляду на поширення ринкових відносин у бюджетній сфері України та реформування вітчизняної облікової системи.

Бюджетне фінансування установ охорони здоров'я здійснюється в обмежених розмірах, тому виникає потреба в залученні додаткових ресурсів. Наявність двох джерел фінансування породжує проблему правильної організації обліку активів та розрахунків за них у медичних установах, адже законодавством передбачено відокремлений облік бюджетних та позабюджетних надходжень. Успішному вирішенню цієї проблеми перешкоджає недосконале правове забезпечення обліку у даній сфері.

На наш погляд також необхідно врахувати те, що бухгалтерський облік повинен забезпечити контроль за ефективним і раціональним використанням активів, тому доцільно впроваджувати дієві системи управління ними та більш широко застосовувати АРМ бухгалтера з обліку активів.

Правильна організація бухгалтерського обліку залежить від попередньо проведеного планування. У лікарні процесу планування обліку приділяють недостатньо уваги, оскільки робота бухгалтерів спрямована, в основному, на підготовку бухгалтерської звітності зовнішнім користувачам. Для вирішення даного питання пропонуємо створити групу на чолі з головним бухгалтером, до функцій якої б входили аналіз системи обліку і контролю в установі та розробка планів розвитку бухгалтерського обліку. Першочерговим завданням цієї групи вважаємо розробку плану розвитку інформаційного та технічного забезпечення (на меті виступають розробка і впровадження інформаційних моделей, раціоналізація опрацювання носіїв інформації, що формують поле інформаційного забезпечення, подальша автоматизація робіт бухгалтерського підрозділу через поповнення парку технічного забезпечення).

Ефективність управління активами залежить від багатьох факторів. Врахування факторів впливу на управління активами дає можливість уникнути помилок, покращити результат діяльності тощо. Виділення факторів впливу на функції забезпечить комплексне врахування усіх позитивних та негативних умов, що забезпечить формування ефективної системи управління ними. Подальші розробки в цьому напрямку стосуватимуться комплексного дослідження кожного із факторів з позиції його сутності та ступеня впливу.

Правильність обліку та контролю активів у медичній установі забезпечується наказом про облікову політику, який в обов'язковому порядку містить розділи про облік

фінансових та нефінансових активів. У них зазначаються основні принципи організації обліку та контролю активів в будь-якій установі.

Список використаних джерел

1. Бенько І.Д. Аналіз ефективності використання основних засобів у медичних установах / І.Д.Бенько // Економічний аналіз. Зб. наук. праць кафедри економічного аналізу. – Вип. 8. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – С.254 -257.
2. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
3. Бенько І.Д. Оцінка ефективності системи управління запасами медичних установ: українська та світова практика / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничому журнал „Інноваційна економіка”. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2013. – С.200-203.
4. Бенько І.Д. Аналіз запасів медичних установ” / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Сталий розвиток економіки”. – Вип. 1. – Хмельницький: Інститут економіки, технологій і підприємництва 2013. – С.267-270.
5. Бенько І.Д. Організація обліку фінансово забезпечення закладів освіти / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип.11. Ч.4. – Херсон: ХДУ. – 2015. – С.147-150.
6. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку / І.Д.Бенько // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.[м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С.93-96.

Коцюб Н.Р.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ

У більшості країн світу електроенергетика розглядається як найважливіший сектор економіки, адже на ринку неможливо знайти споживача, який би не користувався електроенергією. Відповідно, фінансовий стан електроенергетики, по суті, віддзеркалює стан здоров'я економіки загалом (не враховуючи впливу регулювання сектору, у разі недосконалості якого становище може ще більше погіршитися) [4].

Крім того, стабільність електроенергетики, як постачальника енергії домогосподарствам та підприємствам, є передумовою нормального функціонування інших секторів економіки.

Протягом останніх років несплата за електроенергію в Україні переросла в систематичну практику. І в процесі прийняття економічних рішень, і в управлінні підприємствами неплатежі дуже часто розглядають як явище, з яким доводиться миритися. Тим часом масштаб неплатежів в енергетичному секторі України змушує серйозно замислитися, оскільки він негативно впливає на надійність та цілісність енергопостачання, а неплатежі та заборгованість перетворилися на системну аномалію.

При цьому неплатежами вважають відмову від оплати отриманої послуги або товару в прийнятній формі в обумовлений час. Заборгованість перед постачальниками – це прострочена кредиторська заборгованість клієнтів та прострочена дебіторська заборгованість постачальників [4].

Основою електроенергетики країни є Об'єднана енергетична система (ОЕС) України, яка здійснює централізоване електрозабезпечення внутрішніх споживачів, взаємодіє з енергосистемами суміжних країн, забезпечує експорт, імпорт і транзит електроенергії. Вона об'єднує енергогенеруючі потужності, розподільні мережі регіонів України, пов'язані між собою системоутворюючими лініями електропередачі [1].

Державне підприємство «Енергоринок» є оптовим покупцем всієї виробленої в Україні електроенергії та одночасно є її продавцем усім енергопостачальним компаніям.

На даний час ситуація з розрахунками на енергоринку є досить складною. Борг ДП «Енергоринок» перед виробниками електроенергії досяг рекордних 29 млрд. грн. і продовжує збільшуватися. Такі дані на своєму офіційному сайті оприлюднила Всеукраїнська енергетична асамблея (ВЕА) у звіті «Стан підготовки до осінньо-зимового максимуму (ОЗМ) 2016-2017 роках» [1].

За інформацією експертів ВЕА, криза неплатежів на енергетичному ринку не подолана. Щомісяця заборгованість перед виробниками електричної енергії та НЕК «Укренерго» збільшується на 400-500 млн. грн.

При цьому найбільше, за інформацією експертів, держава заборгувала атомній енергетиці і тепловій генерації – 11,8 і 9,6 млрд. грн відповідно. Тільки за перші 7 місяців 2017 року борг перед НАЕК «Енергоатом» виріс на 900 млн. грн., перед вугільними ТЕС – на 2,4 млрд. грн. За даними ВЕА, продовжує зростати нестача грошових коштів виробників електричної енергії для своєчасного і належного завершення ремонтної кампанії і накопичення вугілля на складах.

Дефіцит грошових коштів збільшується, незважаючи на вжиті керівництвом галузі дії щодо стабілізації ситуації: підвищення тарифів і ОРЦ для промислових споживачів, встановлення НКРЕКП нової методології розрахунку ОРЦ і визначення ціни вугілля в розрахунку ОРЦ за формулою «Роттердам+», введення системи пов'язаних взаємозаліків тощо.

На думку аналітиків Всеукраїнської енергетичної асамблеї основним джерелом, що генерує кризу неплатежів на ринку електроенергії, є державні органи влади, центральні та місцеві.

На даний час в Україні працює близько 200 виробників електроенергії. Ринок електроенергії зарегульований і функціонує по моделі «єдиного покупця». Всі суб'єкти енергетики (генеруючі компанії, розподільні компанії, постачальники електроенергії) формують Оптовий ринок електроенергії (ОРЕ). Державне підприємство «Енергоринок» є комерційним оператором ОРЕ і тим самим «єдиним покупцем», який повинен своєчасно оплачувати електроенергію, вироблену виробниками всіх форм власності [1].

У 2016 році обсяг виробництва електричної енергії електростанціями, що входять до ОЕС України, досяг 154 817,4 млн. кВт·год, що на 2 847,8 млн. кВт·год або на 1,8% менше у порівнянні з 2015 роком. При цьому ТЕС та ТЕЦ вироблено електроенергії на 1149,9 млн. кВт·год, або на 2,1% більше, ніж за відповідний період 2015 року та становить 56611,6 млн. кВт·год [2].

Протягом 2016 року споживання електроенергії (брутто) становило 149 346,3 млн. кВт·год, що на 1 139,6 млн. кВт·год (або 0,8%) менше, ніж за 2015 рік. Споживання електроенергії (нетто) галузями національної економіки та населенням протягом 2016 року становить 118 258,0 млн. кВт·год, що на 468,9 млн. кВт·год (або 0,4%) менше показника 2015 року. Зменшили споживання електроенергії промислові споживачі (на 0,4%), транспорт

(на 0,2%), населення (на 1,5%). За 2016 рік споживачам відпущено електричної енергії від енергопостачальних компаній на 29 540,4 млн. грн. (або на 24,7%) більше порівняно з відповідним періодом 2015 року. При цьому оплачено на 29 225,1 млн. грн. (або на 25,4%) більше порівняно з відповідним періодом минулого року. Рівень оплати електричної енергії становив 96,7%, що на 0,5% більше аналогічного показника 2015 року.

Дебіторська заборгованість підприємств електроенергетики за відпущену споживачам електричну енергію протягом 12 місяців 2016 року збільшилась на 7059 млн. грн., або на 29,8%, і становила на кінець періоду 30751 млн. грн. Основними боржниками з оплати за спожиту електричну енергію є підприємства вугільної промисловості. Кредиторська заборгованість енергопідприємств галузі з початку 2016 року зменшилась на 5184 млн. грн., або на 25,1% і станом на 30.12.2016 становила 15437 млн. грн. [2].

Отже, суттєвий вплив проблеми неплатежів на економіку виявляється насамперед у викривлених внаслідок неплатежів цінах. Неплатежі фактично спотворюють ціну електроенергії і штучно пом'якшують бюджетні обмеження для кінцевих споживачів. Такий стан речей призводить як до надмірного споживання, так і до неефективного використання електроенергії. Крім того, неплатежі за електроенергію підтримують функціонування неефективних підприємств. Внаслідок зниження надійності енергопостачання виникають проблеми в поточній діяльності підприємств та домогосподарств, хоча міру впливу цього чинника важко виміряти.

Список використаних джерел

1. Діючий ринок електричної енергії в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iknet.com.ua/uk/articles/useful-to-know/active-electricity-market-Ukraine/>
2. Інформаційна довідка про основні показники розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України (за фактичними даними). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245169989
3. Мельник Н.Г. Транспарентність обліку як складова сприятливості ведення бізнесу в Україні / Н.Г. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 4. – С. 10-17.
4. Носов В. Неплатежі в електроенергетиці як виклик урядовій політиці / Віталій Носов // Перспективні дослідження. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.icps.com.ua/files/articles/32/33/ps_ukr_199905_05.pdf

Логінова І.О.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДОШКІЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Удосконалення методології та організації обліку і контролю активів має принципове значення для посилення соціально-економічної віддачі коштів, які виділяють на установу та їх мобілізації, а також для поліпшення якісних показників фінансово-господарської діяльності установ, які фінансуються з місцевого бюджету. Бюджетний кодекс є законодавчим актом України, який встановлює засади для створення гармонійної системи державного контролю в бюджетній сфері. У Кодексі визначено, що на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Важливість цього для організації контролю є подвійною: по-перше, встановлюється, що контроль за дотриманням бюджетного законодавства повинен

здійснюватись безперервно протягом бюджетного циклу; по-друге, наголошується, що невід'ємною частиною бюджетного процесу є не лише контроль за дотриманням бюджетного законодавства, а й контроль та оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Фінансовий контроль повинен забезпечувати:

- постійну оцінку достатності та відповідності діяльності дошкільної установи вимогам внутрішнього фінансового контролю;
- оцінку діяльності на відповідність результатам встановленим завданням та планам;
- інформування керівника дошкільної установи про результати кожної перевірки, проведеної підрозділом внутрішнього фінансового контролю;
- розпорядники бюджетних коштів несуть відповідальність за організацію і стан внутрішнього фінансового контролю та аудиту як у своїх закладах, так і в підвідомчих бюджетних установах.

Таким чином, головний розпорядник коштів є ключовим агентом здійснення внутрішнього контролю і наділений в цій сфері відповідними обов'язками та повноваженнями. Розпорядник бюджетних коштів:

- розробляє план своєї діяльності відповідно до завдань та функцій, визначених нормативно-правовими актами та виходячи з необхідності досягнення конкретних результатів за рахунок бюджетних коштів;
- забезпечує управління бюджетними асигнуваннями;
- затверджує кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня;
- здійснює внутрішній контроль за повнотою надходжень і витрачанням коштів розпорядниками нижчих рівнів;
- одержує звіти про використання коштів від розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня.

Комп'ютеризація ведення обліку дозволяє спростити обліковий процес, підвищити оперативність отримання облікових даних в різних аналітичних розрізах, а отже використовувати облікову інформацію з метою налагодження суворого контролю за витрачанням бюджетних ресурсів з метою їх цільового та економного використання [4].

Методом внутрішнього контролю в дошкільних установах виступає інвентаризація, адже саме таким способом можна отримати інформацію про фактичний стан результатів роботи структурних підрозділів установи, тобто про стан тих активів, які куплені за рахунок державних коштів. Встановлюється фактична її наявність, а також чи використовується вони згідно цільового призначення. В систему внутрішнього контролю окрім прийому фактичного контролю – інвентаризації, входить також і документальний контроль. Він полягає у тому, що згідно встановлених термінів до бухгалтерії для перевірки повинні надходити від матеріально відповідальних осіб як первинні документи, так і їх звіти про надходження і використання запасів, продуктів харчування. Працівникам бухгалтерії потрібно посилити внутрішній контроль за використанням активів шляхом проведення раптових перевірок первинних документів та реєстрів аналітичного обліку, які заповнюють матеріально відповідальні особи.

Проблема вдосконалення теорії та практики обліку набирає актуального значення. Їх не можна вирішувати ізольовано від сучасної організації і управління дошкільними установами, тоді облік не виконує своєї головної ролі діючого засобу контролю, а перетворюється на придаток бюрократичного апарату. Незважаючи на значні успіхи в організації обліку та контролю в дошкільних установах за останні роки, є ряд теоретичних, методологічних і організаційних проблем, що вимагають вирішення. Вони в основному пов'язані з умовами ринкової економіки. Введення нових форм господарювання сприяє збільшенню частки власних коштів (коштів спеціального фонду). Зростає роль бухгалтерського обліку та

контролю як важливого засобу отримання повної і достовірної інформації про майно установи, своєчасного доведення цих даних до внутрішніх та зовнішніх користувачів. Отже, проблеми обліку і контролю за бюджетними ресурсами і державними видатками залишаються досить складними і вимагають прискорення їх вирішення [1].

Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі, зокрема щодо обліку запасів дошкільних установ, сприяє наближенню вітчизняної облікової практики до міжнародних стандартів, а отже дозволяє створити адекватне інформаційне забезпечення управління ними. Для забезпечення чіткості та єдності підходів у бухгалтерському обліку суб'єктів бюджетної сфери, НП(С)БОДС 123 потребують деталізації в частині документального оформлення та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку надходження, використання та вибуття запасів. З метою покращення методики обліку та контролю вважаємо за необхідне здійснювати повну автоматизацію обліку руху запасів та проведеними розрахунків за ними, а з метою підвищення рівня професійності відповідальних облікових працівників необхідно забезпечити їх відповідне навчання [5]. Реалізація цих завдань дасть змогу продовжити реформування та перехід до єдиної методично-правової бази обліку та контролю в державному секторі.

Список використаної літератури

1. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
2. Бенько І.Д. Організація обліку фінансово забезпечення закладів освіти / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип.11. Ч.4. – Херсон: ХДУ. – 2015. – С.147-150.
3. Бенько І.Д. Методика обліку освітніх послуг у вищих навчальних закладах / І.Д.Бенько // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. 10-11 жовтня 2014 р. – Тернопіль: ТАЙП, 2014. – С.140-142.
4. Бенько І.Д. Проблемні аспекти організації обліку в установах освіти / І.Д.Бенько // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип. 24. – Херсон: ХДУ. – 2017. – С.114-117.
5. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку / І.Д.Бенько // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.[м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С.93-96.
6. Ловінська Л. Г. Застосування методу нарахування в контексті реформування бухгалтерського обліку державного сектору / Л. Г. Ловінська, Є. В. Калюга // Фінанси України. – 2012. – № 10. – С. 84-96.

Минина А.И.

Башкирский государственный университет,
г. Уфа, Россия

ОСОБЕННОСТИ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

Анализ финансовых показателей коммерческих банков позволяет проработать четко выраженную стратегию для выявления специфических банковских рисков.

Как известно, банки принимают деньги на депозиты от вкладчиков и платят проценты на эти счета. Они перенаправляют эти денежные фонды заемщикам и получают процент от кредитов. Их прибыль - это разница между той процентной ставкой, которую банки платят за депозиты, и процентной ставкой, которую они получают от заемщиков. Эта возможность объединять депозиты из разных источников, которые могут быть предоставлены большому числу разных заемщиков, и создает финансовый поток, который присущ банковской системе. Посредством этого денежного потока банки создают прибыль, играя, как посредники между выплачиваемым и получаемым процентом, и принимая на себя риск за выдачу кредитов.

Как финансовые посредники банки допускают два вида рисков, с которыми они могут столкнуться в своей деятельности: риск изменения процентной ставки и кредитный риск. Риск изменения процентной ставки - это вариабельность ставок, выплачиваемых на депозиты и получаемых по кредитам в течение всего времени. Кредитный риск - это вероятность того, что заемщик не выполнит свои обязательства по кредиту или лизингу, в результате банк потеряет все потенциальные проценты, а также основные, что были отданы в аренду заемщику.

Основной доход банка-это управление спредом между депозитами (привлеченные средства, займы и активы). В основном, когда проценты, которые банк получает от кредитов, больше процентов, которые он должен платить по депозитам, это создает положительный процентный спред и чистый процентный доход. Размер этого спреда является одним из основных факторов прибыли, полученной банком.

В результате, чистый процентный доход будет меняться, из-за разницы в сроках начисления и изменения скорости и кривая доходности отношений. Изменения в общем уровне процентных ставок на рынке также может привести к изменениям в объемах и ассортименте баланса продуктов банка. Например, когда экономическая активность продолжает расти, а процентные ставки растут, спрос на коммерческий кредит может возрастать, в то время как рост ипотечных кредитов и предоплат снижается.

Банки, в процессе обычной хозяйственной деятельности, берут на себя финансовые риски за счет использования кредитов по процентным ставкам, которые отличаются от ставок по депозитам. Депозиты часто имеют более короткие сроки, чем кредиты и они приспособляются к текущим рыночным ставкам быстрее, чем кредиты. В результате в балансе возникает несоответствие между активами (кредиты) и пассивами (депозиты). Рост доходности является благоприятным для банка, так как большая часть депозитов является краткосрочными и кредиты можно выдать на более длительный срок. Этот дисбаланс сроков погашения генерирует чистые процентные доходы банка.

Как размер доходности выравнивается, процентная ставка, которую банк платит по краткосрочным депозитам, как правило, увеличивается быстрее, чем ставки, которые он может заработать от своих кредитов. Одним из способов, которым банки пользуются, чтобы преодолеть данные последствия, является увеличение платы, которую они взимают за услуги. Так как эти сборы занимают большую часть доходов банка, он становится менее зависимым от чистого процентного дохода.

Изменения в общем уровне процентных ставок могут повлиять на объем отдельных видов банковской деятельности, которые производят сбор доходов. Например, объем выдачи ипотечных кредитов, как правило, снижается по мере повышения процентных ставок, что приводит к снижению поступающих платежей. В отличие от ипотечного обслуживания общие фонды часто сталкиваются с медленным поступлением предоплаты, когда цены растут, поскольку заемщики имеют меньше шансов на рефинансирование. Как следствие, комиссионные доходы и связанные с ними экономические выгоды, возникающие в связи с обслуживанием ипотеки предприятия могут увеличиваться или оставаться стабильными в периоды умеренного роста процентных ставок.

При анализе деятельности банка, следует рассмотреть, как риск процентной ставки может действовать совместно с другими рисками, с которыми сталкивается банк. Например, в условиях, когда показатели растут, заемщики могут быть не способны платить процентные платежи из-за увеличения размера выплат или уменьшение дохода. Результатом будет более высокий уровень проблемных кредитов. Увеличение процентных ставок, которое предоставляет банк с существенной концентрацией регулируемой процентной ставкой кредитов на кредитный риск. Для банка, который в основном финансируется за счет краткосрочных обязательств, рост ставок могут сократить чистые процентные доходы и в то же время может произойти увеличение проблем, связанных с качеством ссуд.

Как было отмечено выше, анализ кредитного риска играет немаловажную роль в деятельности коммерческого банка. Он определяется, как вероятность потери банком финансовых активов, в случае если контрагент не выполнит своих обязательств в соответствии с согласованными условиями [1]. Когда это произойдет, банк понесет потери части или всего кредита. Чтобы покрыть эти потери, банки создают резерв на потери по ссудам и договорам финансовой аренды.

По сути, этот резерв может рассматриваться как капитал, специально отведенный для поглощения оценкам потери по ссудам. Эта надбавка должна быть сохранена на уровне, который достаточен для покрытия расчетной величины вероятных потерь в кредитном портфеле учреждения. Создание таких резервов может быть использовано для управления доходами банка [3].

Любой инвестор должен быть обеспокоен тем, что банк не оставляет достаточно капитала, чтобы покрыть свои будущие кредиты и возможные потери от договоров финансовой аренды. Может показаться, что этот банк старается управлять своей чистой прибылью. Существенно более крупные потери от кредитов и договоров лизинга дойдут до такой точки, когда банк будет вынужден увеличить величину будущих резервов на потери по ссудам в отчете о прибылях и убытках. Это может вынудить банк сообщить о потере в доходах. Кроме того, регулирующие органы могут внести банк в «черный» список и, возможно, потребуют дальнейших корректирующих действий, таких как выдача дополнительного капитала. Ни одна из этих ситуаций не несет выгоды для инвесторов [3].

Проводя тщательный анализ финансовой отчетности банка можно выделить ключевые факторы, которые следует учитывать перед принятием торговых или инвестиционных решений. Инвесторы должны иметь хорошее понимание бизнес-цикла и структуры доходности - оба имеют большое влияние на экономические показатели деятельности банков. Процентный риск и кредитный риск являются основными факторами, которые стоят того, чтобы их рассмотреть, так как финансовые показатели банка соответствуют состоянию доходности.

Когда она выравнивается или становится перевернутой, чистый процентный доход банка находится под большим давлением. Когда доходность возвращается к более традиционной форме, чистый процентный доход банка, как правило, улучшается. Кредитный риск может быть самым крупным источником негативного представления о банке, в

результате чого он теряет деньги. Кроме того, управление кредитным риском – это субъективный процесс, которым можно манипулировать в краткосрочной перспективе. Инвесторы банка должны быть в курсе этих факторов, прежде чем они решат совершить инвестирование.

Список использованных источников

1. Кредитный риск коммерческого банка [Электронный ресурс] // banki.ru – информационный портал / URL: http://www.banki.ru/wikibank/kreditnyi_risk_banka/ - (Дата обращения октябрь 2017).
2. Кредитный риск банка [Электронный ресурс] // Энциклопедия Экономиста! / URL: <http://www.grandars.ru/student/bankovskoe-delo/upravlenie-kreditnym-riskom.html> - (Дата обращения октябрь 2017).
3. Hans Wagner - Analyzing A Bank's Financial Statements [Электронный ресурс]// Investopedia/URL:https://www.investopedia.com/articles/stocks/07/bankfinancials.asp?ad_dirN&qo=investopediaSiteSearch&qsrc=0&o=40186 - (Дата обращения октябрь 2017).

Михайлович П. П.

студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ, ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ РІЗНИХ СПОСОБІВ ЙОГО ЗАПОВНЕННЯ

Рух грошових коштів на підприємстві відбувається постійно; це може бути як прибуття внаслідок фінансової, операційної, інвестиційної і іншої діяльності; а також вибуття – внаслідок необхідності понесення певних витрат. Саме цей факт обумовлює ведення обліку грошових коштів в звітності, а саме в Формі-3 «Звіт про рух грошових коштів», щоб відслідкувати цей рух [1].

Звіт про рух грошових коштів (Форма-3) – одна з шести обов'язкових форм звітності. Складання і суть звіту про рух грошових коштів визначається П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і іншими нормативними актами. Функцією цієї форми звітності є повне надання інформації користувачам про зміни, що відбулися в грошових коштах і їх еквівалентах на підприємстві. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові вільно ліквідні фінансові інвестиції [2].

Згідно стандартів бухгалтерського обліку використовуються такі методи заповнення звіту про рух грошових коштів

1. Прямий метод, суть якого полягає в тому, що розкривають основні види надходжень чи використання грошових коштів із розкриттям конкретних джерел і напрямів згідно видів діяльності.

2. Непрямий метод, згідно якого передбачається визначення суми чистого надходження або використання шляхом послідовного користування показника прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування.

Обидва наведені методи мають велику кількість переваг і недоліків, що зумовлює використання їх у різних ситуаціях на підприємстві [3].

Так, однозначними плюсами прямого методу є те, що він дає можливість для широкого планування грошового потоку. Також він надає підприємству можливість оцінити, наскільки є підприємство ліквідним в умовах інфляції на основі аналізу грошових коштів. Варто також

зазначити, що завдяки прямому методу з'являється можливість від слідкувати напрями використання грошових коштів.

З іншого боку він не відображає взаємозв'язок отриманого у періоді фінансового результату і величини коштів за звітний період, охоплює не всі ресурси підприємства, а тільки грошові і дуже обмежено показує фінансовий стан підприємства, так як не відображає суму отриманого прибутку.

До переваг непрямого методу можна віднести, наприклад, те, що таким чином заповнений звіт дає можливість зрозуміти, як рух грошових коштів впливає на формування прибутку, що є позитивним фактором для фінансового аналізу на підприємстві. Також розрахунки за допомогою непрямого методу можуть показати співвідношення руху грошових коштів і господарської діяльності підприємства в цілому, вони розкривають взаємозв'язок між звітом про фінансові результати і звітом про рух грошових коштів.

З іншого боку, складання звіту є дуже трудомістким. Також є необхідним залучення внутрішніх даних бухгалтерського обліку. Така форма заповнення звіту про рух грошових коштів потребує також високого рівня комп'ютеризації, так як вона доцільна лише за інтенсивного використання табличних процесорів [4].

Отже, непрямий метод є більш докладним і доцільним для аналізу, так як він дає можливість аналізувати фінансові результати підприємства, використовуючи звіт про рух грошових коштів, проте цей метод доцільний лише тоді, коли підприємство добре оснащене програмним забезпеченням.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [hht://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13).
2. Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 №433 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/system/files.doc>.
3. Титаренко Я. Проблеми організації обліку грошових коштів та рекомендації щодо її удосконалення. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/7_100051.doc.htm.
4. Хом'як Р.Л. Удосконалення методики складання звіту про рух грошових коштів у системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень / Р.Л. Хом'як, І.Л. Цюцяк, А.Л. Цюцяк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - Львів: Львівська політехніка, 2007. - Вип. 577. - 506 с.

Нижник Н.
магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УСТАНОВАХ ОСВІТИ

Необхідність розв'язання проблем, які пов'язані з фінансовим забезпеченням розвитку освіти, потребує запровадження нових підходів до залучення фінансових ресурсів, збільшення обсягів власних надходжень. Державні навчальні заклади прагнуть розширити свої можливості щодо використання самостійно зароблених коштів, забезпечення автономії в

питаннях формування та розподілу фінансових ресурсів. Спроможність навчальних закладів успішно функціонувати, вчасно і в повному обсязі реалізовувати всі заплановані ними заходи визначає їх ефективність, що дає можливість вільно маневрувати коштами відповідно до змін пріоритетності напрямів статутної діяльності. За умови залежності закладів освіти від асигнувань з Державного або місцевих бюджетів (що лише частково забезпечують їх діяльність) постає проблема створення якісного та інформативного обліково-аналітичного забезпечення управління таких закладів.

Водночас питання удосконалення обліково-аналітичного забезпечення освітніх закладів для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень щодо використання фінансових ресурсів та оптимізації джерел їх залучення недостатньо вивченні на сучасному етапі розвитку України, що підтверджує актуальність, вибір теми й цільове спрямування дослідження [4].

Освіта – важлива галузь системи економічних наук. Вона належить до наймолодших економічних наук. Її предмет можна визначити так: це наука про специфіку продуктивних сил і виробничих відносин у галузі, що створює освітні послуги і задовольняє потреби особистості і суспільства в них при обмежених ресурсах, які виділяються для цих цілей. Вона досліджує і виявляє особливості дії економічних законів і категорій у сфері навчання і виховання підростаючого покоління, підготовки кваліфікованої робочої сили, підвищення освітнього і культурно-технічного рівня населення.

Згідно з чинним законодавством освітні заклади мають статус бюджетних установ. Відповідно до п. 12 ст.2 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) бюджетні установи – це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідного Державного бюджету чи місцевого бюджету.

Бюджетні установи в Україні є самостійними статутними господарюючими суб'єктами, які мають права юридичної особи та здійснюють діяльність, передбачену статутними документами, мають самостійний баланс, розрахункові рахунки в установах банків, реєстраційні рахунки в органах Державної казначейської служби України (далі – ДКСУ), печатку.

Крім того, їм надано можливість проводити операції підприємницького характеру за окремим кошторисом. Під очікувані надходження фінансових ресурсів від підприємницької діяльності освітніх закладів планують витрати, які пов'язані з її здійсненням.

Відповідно до чинного законодавства державні заклади освіти є суб'єктами державного сектору, а відтак – активними учасниками його значних перетворень: оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, приведення у відповідність положень бюджетного та податкового законодавства, розширення повноважень Кабміну у сфері контролю за використанням коштів Державного бюджету, реалізації Стратегій модернізації системи управління державними фінансами та модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки, реформування системи освіти відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні та Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр.

Україна належить до країн зі змішаною системою фінансового забезпечення освітніх закладів. Світовий досвід свідчить, що це найбільш продуктивна система, якщо дотримуватись єдиних освітніх вимог під контролем держави [1].

Найвні проблеми фінансового забезпечення освіти можна поділити на три групи:

- 1) оптимізація розподілу загальних суспільних (державних і приватних) видатків на освіту між освітніми рівнями;
- 2) запровадження нових механізмів фінансового забезпечення, що стимулюють освітню якість;

3) забезпечення цільового та результативного використання коштів, виділених на освіту.

Крім того, важливу роль у забезпеченні ефективності відіграє фінансовий механізм системи освітніх закладів України, який є сукупністю форм і методів створення та використання фінансових ресурсів для забезпечення їх діяльності. Саме за допомогою фінансового механізму відповідно до основних положень фінансової політики здійснюється розподіл і перерозподіл ВВП. А відтак, визначається загальний обсяг фінансових ресурсів, який спрямовується на фінансове забезпечення закладів освіти України [3].

Ключовими аспектами, які відображають специфіку формування облікової політики бюджетної установи, виступають такі твердження:

– джерелом покриття витрат установи є асигнування загального фонду та надходження коштів спеціального фонду;

– методика обліку витрат має застосовуватися окремо до кожного напряму: для обліку витрат загального та витрат спеціального фонду;

– підсумки реалізації господарської діяльності бюджетної установи та оцінка їх ефективності визначаються як результат виконання кошторису один раз на рік у кінці звітного року [5].

Жорстка регламентація методології бухгалтерського обліку бюджетних установ забезпечує його єдність і дає змогу здійснювати аналіз показників діяльності установ освіти. На цій основі формуються зведені дані для контролю над виконанням кошторису.

Такий підхід докорінно відрізняє головні засади формування облікової політики бюджетної установи.

Результативні показники для бюджетних програм в сфері освіти України згруповано за такими типами:

1) показники затрат (визначають обсяги та структуру ресурсів, що забезпечують виконання бюджетних програм);

2) показники продукту (використовуються для оцінки досягнення поставлених цілей – кількість користувачів послугами, виробленими в процесі виконання бюджетної програми тощо);

3) показники ефективності (визначаються як відношення кількості виконаних робіт, наданих послуг до їх вартості у грошовому або людському вимірі (витрати ресурсів на одиницю показника продукту) є зіставленням результатів виконання програм в динаміці);

4) показники якості (відображають якість виконаних робіт, наданих послуг), показують головні досягнення та користь для суспільства від реалізації затвердженої бюджетної програми як на рівні Міністерства освіти і науки України загалом, так і окремого навчального закладу, зокрема [2].

Список використаних джерел

1. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
2. Бенько І.Д. Організація обліку фінансово забезпечення закладів освіти / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип.11. Ч.4. – Херсон: ХДУ. – 2015. – С.147-150.
3. Бенько І.Д. Методика обліку освітніх послуг у вищих навчальних закладах / І.Д.Бенько // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. 10-11 жовтня 2014 р. – Тернопіль: ТАЙП, 2014. – С.140-142.

4. Бенько І.Д. Проблемні аспекти організації обліку в установах освіти / І.Д.Бенько // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип. 24. – Херсон: ХДУ. – 2017. – С.114-117.
5. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку / І.Д.Бенько // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.[м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С.93-96.
6. Ловінська Л. Г. Застосування методу нарахування в контексті реформування бухгалтерського обліку державного сектору / Л. Г. Ловінська, Є. В. Калюга // Фінанси України. – 2012. – № 10. – С. 84-96.

Орловська А.С., Медведюк Е.О.

студентки

Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова
м. Миколаїв, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах формування ринкових відносин виникла необхідність покращення якості аудиту в Україні.

Незважаючи на те, що для розвитку аудиту в Україні вже зроблено доволі багато, але дотепер залишаються питання, які від правильного і успішного вирішення залежать перспективи подальшого розвитку.

Кількість аудиторських фірм постійно зростає, що свідчить про позитивну тенденцію розвитку аудиторського ринку в Україні.

Але проблемою розвитку ринку аудиторських послуг є предметом особливої уваги економічної науки. У вітчизняній літературі приділяється значна увага розвитку аудиту в Україні. Це наслідок стрімкого розвитку світової економіки, необхідність гнучкого пристосування до змін, їх детального дослідження та контролю.

В нашій державі деякі із аудиторських фірм взагалі не займаються аудитом, а надають лише консалтингові та інші послуги. В той час як світові тенденції розвитку аудиторських послуг свідчать про скорочення аудиторськими фірмами обсягів консалтингових послуг або виділення з них суб'єктів, що надають консалтингові послуги, в окремі структури. в Україні існують регіони, де аудит у загальному обсязі аудиторських послуг займає близько 30%. Це Вінниця, Херсон, Чернігів, Миколаїв, Запоріжжя і Луганськ. У більшості випадків причина таких показників – це диверсифікація, бажання утримати клієнта різноманітністю послуг, що надаються, шукаючи альтернативні джерела доходів[1].

Український аудит є саморегульованою діяльністю. Офіційним регулятором вітчизняного аудиту є Аудиторська палата України, яка створюється і функціонує як незалежний самостійний орган і є юридичною особою, що вирішує важливі питання у сфері методологічного й організаційного управління аудитом в Україні. Повноваження Аудиторської палати України поширюються на такі важливі сфери аудиторської діяльності:

- сертифікація аудиторів;
- підвищення кваліфікації аудиторів;

- реєстрація аудиторських фірм та аудиторів – приватних підприємців і ведення реєстру суб'єктів аудиторської діяльності;
- стандартизація аудиторської діяльності (застосування стандартів аудиту і кодексу професійної етики);
- контроль якості аудиторських послуг.

Проте найважливішим проблемним питанням, що стосуються розвитку аудиту в Україні, можна зазначити[2]:

- 1) значний негативний вплив «тіньового» бізнесу;
- 2) недостатній досвід аудиторської діяльності порівняно з іншими європейськими країнами;
- 4) негативний вплив дослівного перекладу закордонних стандартів та концепцій без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни;
- 5) недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, що зумовлено перш за все невідповідністю підготовки українських бухгалтерів та аудиторів сучасним вимогам практики;
- 6) відсутність типових форм документів з аудиту;
- 7) відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту;
- 8) громадські професійні організації обліковців не є масовими, тому це стримує процес обговорення та вирішення проблемних питань практики обліку та аудиту;
- 9) відсутність єдиної, загальноприйнятої, обґрунтованої економічно методички розрахунку цін за аудиторські послуги.

Слід відмітити, незалежний аудит є способом підтвердження даних фінансової звітності необхідних не тільки для підприємства, але й потенційних інвесторів, постачальників, кредиторів, акціонерів, тому питання розвитку аудиту в Україні сьогодні є досить актуальним, особливо в аспекті розгляду проблем та перспектив його розвитку.

Впровадження незалежного аудиту в сферу підприємницької діяльності має істотні переваги не тільки для самих господарюючих суб'єктів, але й для держави. А саме за рахунок здійснення незалежного аудиту спостерігається:

- 1) значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату;
- 2) надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;
- 3) незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;
- 4) можливість вибору аудитора замовником тощо.

Для вирішення зазначених проблем вважаємо за необхідне окреслити основні напрямки їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні:

1. «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;
2. розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом міжнародного досвіду;
3. підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;
4. розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації;
5. розробка типових методик аудиторської перевірки в розрізі галузей їх функціонування;
6. скасування штучно вмонтованих елементів закордонної теорії та практики, які не тільки не мають обґрунтованого змісту, але й суперечать реальним потребам обліковців-практиків;

7. удосконалення навчальних планів підготовки обліковців у вищих навчальних закладах, адаптування їх знань до потреб практики реального життя.

Аудиторські послуги в Україні розвиваються швидкими темпами, хоча і існують певні проблеми. Більш глибоке дослідження цих проблем може стати основою для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки і відносин власності в Україні, а їх розв'язання сприятиме подальшому впровадженню аудиторської професії в господарську практику і формуванню у громадськості впевненості у високій професійній майстерності аудиторів. Таким чином, приведення в дію перелічених перспектив надасть змогу створити оптимальне середовище для ефективного розвитку аудиту в Україні, зокрема підвищити конкурентоспроможність вітчизняних фірм; налагодити процес звітності окремих підприємств, прозорість і доступність інформаційного забезпечення; підвищити ефективність у сфері бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

- 1.Зубілевич С. Аудиторська діяльність в Україні: проблеми становлення перспективи розвитку / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит, 1995. – № 9. – с. 15-18.
- 2.Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні / Б. Усач // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – с. 217-222.

Предик О. М.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЇЇ ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

Інформаційне суспільство, яке активно розвивається в Україні сприяє активізації нових економічних процесів, підвищенню ефективності міжнародної електронної комерції, яка в останні роки набуває все більшої популярності серед українців. Глобальне Інтернет-середовище виступає дієвим інструментом ведення такого роду комерційної діяльності. Свідченням цього є офіційні статистичні дані розвинених країн. Більше того, на це вказують українські експерти міжнародного електронного бізнесу. За попередній рік у порівнянні з аналогічним періодом 2015 року обсяги продажів в мережі зросли на 40%, що в грошовому еквіваленті становить майже 40 млрд. грн. Онлайн-шопінг не випадково приваблює українців: на <http://price.ua/> ціни в інтернет-магазинах на різні групи товарів значно нижчі, ніж у звичайних магазинах. Також з метою економії багато користувачів спочатку підбирають товари в звичайних магазинах, а потім вибирають аналогічні в мережі. Таким чином, на певні групи товарів їм вдається знизити витрати на 30-50%. Українці все частіше вибирають оплату банківськими картами, що дозволяє економити кошти.

Збільшення попиту на онлайн-покупки пояснюється прекрасно налагодженою якісною, швидкою і відносно недорогою логістикою невеликих і середньо габаритних вантажів, до яких відносяться більшість покупок в інтернет-магазинах. У зв'язку з цим є об'єктивні підстави прогнозувати, що в Україні в найближчі роки зростатиме показник товарообороту електронної торгівлі. Тобто справедливим є висновок про те, що за системами електронної торгівлі майбутнє економіки. Електронна торгівля, особливо міжнародна, змінює ділові та обліково-аналітичні процеси суб'єктів господарювання. Головно це пов'язано з

проникненням електронного середовища в усі процеси, які відбуваються при здійсненні діяльності з міжнародної електронної комерції. Це зачіпає як саму торгівлю, так і банківську діяльність, операції з цінними паперами, он-лайнві аукціони тощо. Також в цій сфері є специфічний клас товарів електронного формату – програмне забезпечення, друкована, аудіо - та відеопродукція, розваги тощо. Все це вимагає нових елементів інформаційного забезпечення управління, яке може бути сформоване системою обліку. Однак суттєвою перешкодою на шляху розвитку електронної комерції, особливо міжнародної, є оподаткування. Саме тому проблема розвитку обліку і оподаткування в системі міжнародної електронної комерції все більше актуалізується. Актуальним, зокрема є пошук можливостей компенсування відсутності необхідних даних для управління, які пов'язані зі здійсненням товарних операцій на електронному ринку. Також важливо організовувати генерацію нових даних, необхідних системі управління для прийняття рішень.

В українській науковій думці в останні роки цим питанням приділяють все більше уваги. Суттєвий внесок в їх розвиток зробили такі українські вчені як Н.М. Борейко, Н.І. Бузак, М. І. Возний, М.О. Гончарук, А. П. Грінько, О. Г. Дроздова Ю. М.Коваленко, В. В. Коваль, Н. М. Королук, М. В. Корягін, А. С. Крутова, Р. М. Лавренюк, С. Ф. Легенчук, М. В. Макарова, І. Б. Плотніченко, А. С. Скакун, Т. О. Тарасова, О. М. Юдін, Л. М. Янчева.

Солідним є також доробок зарубіжних науковців, використання якого дозволить вирішити ряд існуючих перепон на шляху розвитку міжнародної електронної комерції в Україні. В наукових працях узагальнено основні теоретичні положення та засади обліку й оподаткування в електронній торгівлі, намічено шляхи удосконалення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Дослідження економічної літератури та нормативно-правових актів України дозволяє зробити висновок, що практично до 2015 року, офіційного визначення поняття «електронна комерція» не існувало. Воно вживалося зазвичай у публікаціях, як переклад з інших мов і міжнародних документів. Вирішило наявність такої прогалини в українському законодавстві прийняття відповідного закону у 2015 році.

Тож, відповідно до статті 3 «Визначення термінів» Закону України «Про електронну комерцію»: електронна комерція – відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого у учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [2].

Згідно означення, яке обґрунтовує І. Успенський, під електронною комерцією запропоновано розуміти будь-які форми ділових угод, при яких взаємодія сторін здійснюється електронним способом замість фізичного обміну чи безпосереднього фізичного контакту і в результаті якого право власності чи право користування товаром або послугою передається від однієї особи іншій [3, с. 61]. Проте варто зазначити, що електронна комерція – більш вузьке поняття, ніж електронний бізнес. Електронній комерції як виду господарювання притаманні всі ознаки підприємницької (комерційної) діяльності. При цьому акцент варто зробити на тому, що ця діяльність провадиться за допомогою Інтернету чи інших мереж. З обох означень впливає ключова характеристика електронної комерції, а саме її здійснення за посередництва сучасних електронних систем і відсутність фізичного контакту між покупцем та продавцем. Проте вживання в означенні слів «замість ... фізичного контакту» є суперечливим і дискусійним, оскільки покупець має право за бажання оплатити отримані товари готівкою. У який це спосіб відбудеться (чи в місці отримання товару у фірми, котра здійснює доставку – в Україні це здебільшого «Нова пошта», чи у замовника) передача готівки, вирішує покупець. Він також може перерахувати кошти в рахунок оплати отриманого товару на карткові чи банківські рахунки продавця.

Законом України «Про електронну комерцію» також вирішено дилему розмежування та ідентифікації понять «електронна комерція» і «електронна торгівля». Закон визначає останню як господарську діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [2].

З цього означення можемо зробити висновок про належність електронної торгівлі до складу електронної комерції. Тобто остання є поняттям набагато ширшим і включає в себе окрім електронної торгівлі інші складові (види діяльності). Електронна комерція охоплює маркетинг, торгівлю, страхування та інші складові. Цікавою з позиції розвитку є така складова як цифрова готівка. В Україні наразі це економічне явище розвинено не достатньо. Зазвичай використовуються офіційні грошові знаки, як готівкові, так і такі, що переводяться через банківську систему (в тому числі через електронні системи). Дискусії щодо використання електронних грошей активно ведуться в площині контролю та оподаткування операцій. Проте на офіційному рівні в Україні використання такого підходу (виду) щодо розрахунків не врегульоване. Загалом варто визнати, що міжнародна електронна комерція, як різновид електронної комерції, характеризується не меншою кількістю проблемних аспектів, які вимагають вирішення не лише на мікро, а й на макро та мезорівнях (рівні окремо взятої держави та міжнародному рівні). Тому такий напрям наукових пошуків є достатньо актуальний і перспективний.

Список використаних джерел

1. Асадчев Ю. Ринок електронної комерції в Україні: поточний стан та перспективи розвитку, проблеми правового регулювання [Електронний ресурс] / Ю Асадчев. – Режим доступу: <http://lexliga.com/ua/novosti/rinok-elektronnoi-komerczi>.
2. Про електронну комерцію [Електронний ресурс] : Закон України від 03.09.2015 р. №675-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
3. Успенский И. Энциклопедия Интернет-бизнеса. – Спб.: Питер, 2001. – 432 с.

Пушкар М.Р.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

СФЕРА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

По мірі ускладнення бізнес середовища все більш актуальною стає проблема безпеки функціонування підприємства. Економічна безпека означає відсутність загроз для сталого розвитку, а при настанні форс – мажорних обставин – можливість швидкого виходу з кризового стану. До сфери економічної безпеки відносять практично усі напрями господарювання, зокрема:

- фінансова (норма прибутковості, незалежність від фінансових структур, нормальна заборгованість за платежами, достатність власних коштів для розрахунків тощо);
- конкурентоздатність продукції (ринкові переваги, стійкий попит, рентабельність продукту, оновлення асортименту та ін.);
- ритмічна робота служби постачання;
- належний рівень технічного та технологічного устаткування та його оновлення;
- правова культура бізнесу;
- кадрова політика щодо формування трудового колективу;

- якість управлінської команди;
- стратегія розвитку;
- якість інформаційної служби та комунікацій;
- інші служби.

Серед них фінансову систему ставлять на перше місце, що викликає деякі сумніви, оскільки вона є наслідком і результатом роботи колективу підприємства за певний період, але формується цей результат злагодженою роботою інших системи бізнесу разом у процесі господарської діяльності.

Постійні інноваційні зміни у процесах постачання, виробництва, збуту та управління збурюють середовище бізнесу, на що реагують менеджери, щоби запобігти деструктивному впливу негативних факторів. Усі сфери господарської діяльності тісно взаємопов'язані між собою та існують як цілісна система, тому небезпека для бізнесу в одній із сфер породжує загрозу цілісній безпеці підприємства.

Економічна безпека підприємництва прямо залежить від наявності правової системи, її функціонування та ефективного механізму реалізації. Гарантом економічної безпеки підприємництва є держава.

Важливим фактором безпеки підприємництва є методи економічного регулювання зі сторони держави, і, в першу чергу, — податкова політика та податкова система. Основна умова безпеки підприємництва — стабільність податкової політики.

Безпека підприємництва залежить від ступеня втручання держави в економіку. Якщо держава майже не втручається в економіку, це є модель класичного капіталізму. Якщо ж вона втручається майже в усі економічні процеси, це є модель державного соціалізму, який існував в СРСР протягом багатьох десятиріч.

В умовах радикальних економічних перетворень в Україні все більшого значення набувають питання захисту підприємництва. Значне місце в економіці країни займають недержавні господарюючі суб'єкти — акціонерні і комерційні банки, акціонерні товариства, приватні та спільні підприємства, які стійко розвивають власне виробництво продукції і послуг. Будучи порівняно новими структурами у вітчизняній економіці, вони вже здійснили істотний вплив на економіку держави, беруть участь в розвитку сучасних технологій, розширенні експорту, створенні нових робочих місць, збільшенні податкових надходжень до бюджету. Але повсякденна практика господарюючих суб'єктів свідчить про їх підвищену, в порівнянні з державними структурами, уразливість від протиправних та інших дій зі сторони різного роду кримінальних структур й окремих осіб.

Досягнення необхідного рівня безпеки підприємництва стає життєво важливою потребою, одним з базових принципів його функціонування. Напружена криміногенна ситуація в країні, поява в Україні активно діючих структур економічної розвідки, міжнародної організованої злочинності, скрізь застосовуваних жорстких методів впливу на підприємницькі структури визначають актуальність проблеми безпеки підприємництва на найближчу перспективу [1]. З врахуванням складної економічної і політичної ситуації в Україні вже сформувався інтерес до проблем захисту об'єктів господарювання від спроб організованої злочинності, промислового шпигунства та інших правопорушень, збереження комерційної таємниці, а також функціонування приватних служб безпеки відокремлених від державного сектору. В умовах ринкової економіки підприємства функціонують в умовах невизначеності та непередбачуваності. Затяжна економічна криза в нашій країні спричинила значну кількість непередбачуваних небезпек та загроз для малого бізнесу. Крім того, на розвиток підприємництва впливають ще й такі фактори, як нестабільна політична та соціально-економічна ситуація в країні, недосконале комерційне законодавство, криміналізація суспільства, влади та бізнесу, корупція, шахрайство тощо. Найчастіше економічну безпеку бізнесу зводять до протистояння, захисту від різноманітних економічних

злочинів (пограбування, шахрайство, фальсифікація, підпали, недобросовісна конкуренція, промислове та комерційне шпигунство, інформаційна безпека тощо). Безумовно, ці загрози є важливими і їх постійно аналізують та враховують у роботі, але поняття економічної безпеки підприємства має більш широке тлумачення. Перехід до ринкової економіки, створення значної кількості підприємств, виникнення різноманітних способів конкурентної боротьби, недосконале законодавство, слабкість та корумпованість державних структур, криміналізація господарської діяльності та інші причини створили господарюючим суб'єктам умови, в яких вони вимушені приділяти значну увагу питанням забезпечення власної економічної безпеки [2].

Ціллю системи безпеки є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам та загрозам, забезпечення захищеності діяльності підприємства та досягнення ним цілей бізнесу. Досягти поставлених цілей можна за допомогою вирішення цілого комплексу завдань. До найбільш значних можна віднести:

- виявлення реальних та прогнозування потенційних небезпек та загроз;
- розробка способів запобігання, послаблення або ліквідації наслідків їх дії;
- знаходження сил і засобів, необхідних для безпеки підприємства;
- взаємодію з правоохоронними та контролюючими органами;
- створення власної служби безпеки підприємства.

Отже, економічна безпека являє собою не тільки створення закритої бази даних з обмеженим доступом, а й якісний збір даних та їх аналіз про зовнішнє середовище для господарства та своєчасне виявлення та запобігання зовнішніх та внутрішніх небезпек та загроз, захищеності діяльності підприємства та досягнення ним поставлених цілей.

Список використаних джерел

1. Чернявский А.А. Безопасность предпринимательской деятельности. Конспект лекций. — К.: МАУП, 1998. — 124 с.
2. Грунин О.А., Грунин С.О. Экономическая безопасность организации. — СПб.: Питер, 2002. — 160 с.

Руда Т.
магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПОНЯТЬ «НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ», «РИЗИК» ТА «БЕЗПЕКА» ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи економічної безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання економічної безпеки підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є актуальною.

Досвід роботи та наукові дослідження доводять, що всі вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої та виваженої методики оцінки й управління економічною безпекою підприємства. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств.

Теоретичні основи оцінки та управління економічною безпекою підприємства, а також широке коло інших питань, пов'язаних з цією проблемою, знайшли своє відображення в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Абалкін Л.І., Балака С.Ю., Бланк І.А., Боков В.В., Бородіна О.О., Вітлінський В.В., Верченко П.І., Дарнопих Г.Ю., Довбня С.Б., Козаченко А.В., Лігоненко Л.О., Міщенко В.В., Нусінов В.Я., Пасічник Н.В., Покропивний С.Ф., Паламарчук О.І., Приходько В.В., Семенов Г.А., Темченко А.Г., Терещенко О.О., Турило А.М., Шембель Ю.С. та ін.

Проте окремі аспекти оцінки та управління економічною безпекою підприємства в сучасних умовах господарювання не знайшли необхідного висвітлення і тому потребують подальшого дослідження. Зокрема недостатньо вирішеними залишаються питання щодо комплексної оцінки загального рівня економічної безпеки підприємства та системи управління нею.

На нашу думку, безпеку варто розділити на чотири складові: економічна безпека; правова та силова безпека; соціальна безпека; екологічна безпека.

Економічна безпека є найважливішою складовою безпеки підприємства, і запропоновано інтерпретувати її як захищеність підприємства, а саме: його капіталу, персоналу, матеріальних і нематеріальних активів, прав, позиції на ринках, іміджу і перспектив його подальшого розвитку від негативного впливу сукупності економічних ендогенних і екзогенних факторів [5, 182].

Економічну безпеку пропонується підрозділяти на три складові: виробнича безпека; фінансова безпека; інвестиційна безпека.

1. Виробнича безпека містить у собі складові з відповідними завданнями:

а) техніко-організаційна безпека: дотримання норм техніки безпеки; дотримання технології; своєчасне відновлення, модернізація і ремонт устаткування, будівель і споруд; ефективне та сучасне інформаційне забезпечення виробничої діяльності підприємства; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності виробництва;

б) безпека матеріально-технічного забезпечення (МТЗ): своєчасне і повне забезпечення підприємства якісними матеріалами, сировиною, напівфабрикатами та енергоносіями; повна або часткова незалежність від конкретного постачальника; вибір найкращого постачальника; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності матеріально-технічного забезпечення на підприємстві;

в) кадрова безпека: збереження кадрового потенціалу підприємства; розробка стратегії взаємозамінності працівників; підвищення кваліфікації персоналу підприємства до певного рівня; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності використання персоналу;

г) безпека збуту товарів і послуг: забезпечення своєчасного розрахунку за поставлені товари, виконані роботи чи послуги; утримання певної ніші на відповідному ринку; розробка стратегії повної чи часткової незалежності від споживачів продукції (робіт, послуг); забезпечення необхідного рівня ефективності у сфері збуту товарів і послуг.

2. Фінансова безпека містить складові з відповідними завданнями:

а) безпека на ринку цінних паперів: розробка стратегії діяльності на ринку цінних паперів, при якій не втрачається контроль над підприємством; розробка стратегії оптимального пакета цінних паперів; хеджування за допомогою ф'ючерсів; розробка стратегії оптимальних операцій і комбінацій з опціонами;

б) кредитна (боргова) безпека: розробка стратегії незалежності від конкретного кредитора підприємства; підбір оптимального співвідношення типів і видів кредитів; підбір оптимальної валюти кредитування; вибір найкращого кредитора;

в) безпечний фінансовий стан підприємства.

3. Інвестиційна безпека містить складові з відповідними завданнями:

а) безпека фінансових інвестицій: безпечне розміщення коштів на ринках цінних паперів; безпечне розміщення коштів на валютних ринках та ринках дорогоцінних металів;

безпечне розміщення коштів на депозитних рахунках; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності фінансових інвестицій;

б) безпека реальних інвестицій: безпека інвестицій, направлених у власну діяльність; безпека інвестицій, направлених за межі підприємства; забезпечення необхідного рівня економічної ефективності реальних інвестицій.

Правова та силова безпека у свою чергу підрозділяється на дві частини з відповідними завданнями:

1. Правова безпека: правове забезпечення діяльності підприємства; контроль за дотриманням чинного законодавства.

2. Силова безпека: забезпечення фізичної безпеки персоналу підприємства; охорона і збереження майна підприємства; протидія науковому та технічному шпигунству.

Соціальна безпека підприємства включає: попередження страйків, саботажу, зривів виробництва; соціальну захищеність персоналу підприємства.

Екологічна безпека підприємства має такі завдання: дотримання діючих екологічних норм; мінімізація або запобігання утрат від забруднення навколишнього середовища.

Економічну безпеку характеризує багато категорій, але найбільш важливими є: ризик, невизначеність, фінансовий стан підприємства, банкрутство підприємства.

У сучасній літературі при оцінці економічної діяльності підприємств досить часто користуються термінами «ризик» і «невизначеність». Однак більшість авторів не проводять чіткої границі між двома цими поняттями. Більше того, деякі вчені ототожнюють терміни «ризик» і «невизначеність».

На сучасному етапі розвитку економіки України всі юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності – мають потребу в конкретизації термінів «ризик» і «невизначеність».

Варто погодитися з визначеннями ризику, які дають Боков В.В., Іщук Г.П [3]. З трактуванням ризику, яке дає Балака С.Ю., можна посперечатися, тому що управління ризиком – це не ризик, а специфічна галузь менеджменту, що охоплює різноманітні проблеми управління. Потрібно відзначити, що ризик – це багатогранна категорія, яка, крім основної економічної складової, містить соціальну, екологічну і психологічну частини. Це значить, що ризик здійснює свій вплив на діяльність підприємства комплексно, за багатьма факторами. Розрахувати абсолютно точно ризик у комплексному плані практично неможливо, але це не говорить про те, що зміст ризику не повинен містити ці фактори, навпаки, їх значення все більше буде підвищуватися в оцінці ризику.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо, що ризик – це можливість, імовірність втрати підприємством коштів і ресурсів, що знаходяться у нього в розпорядженні, а також можливість недоотримання доходів, виникнення додаткових витрат, нанесення збитку його репутації та іміджу. Слід зауважити, що ця ймовірність не повинна дорівнювати 1 або 0. У випадку, коли ймовірність виникнення негативних наслідків дорівнює 1, то ризику як такого вже немає, а є лише передбачувані збитки. Якщо ж ймовірність дорівнює 0, то згідно з теорією ймовірностей негативних наслідків не буде, отже, ризик і в цьому випадку відсутній.

Повертаючись до категорії «невизначеність», слід зазначити, що вона не менш значуща в порівнянні з ризиком при прийнятті управлінських рішень. Але дана категорія практично не знайшла своє висвітлення в економічній літературі. На наш погляд, під невизначеністю слід розуміти ситуацію, що характеризується браком інформації щодо досліджуваного об'єкта чи економічного явища або її повною відсутністю. Тобто невизначеність існує тоді, коли немає даних про певну проблему, ситуацію чи напрямок діяльності або коли такі дані є, але їх недостатньо для оцінки ризику чи прийняття рішення.

Список використаної літератури

1. Дарнопих Г.Ю. Сучасні проблеми економічної безпеки України / Дарнопих Г.Ю. // Вісник Академії правових наук України. - 2008. - №1. - С. 142-150.
2. Евдокимов Ф.И. Экономическая устойчивость предприятия как фактор его безопасности / Евдокимов Ф.И., Мизина Е.В. // Донецкий государственный технический университет : сб. научн. трудов. – Донецк. – 2011. – С.16-25.
3. Ищук Г.П. Риск в современном бизнесе / Ищук Г.П., Москаленко Н.В. // Інформація і ринок. – 2017. - №1. – С. 10-12.
4. Капітула С.В. Організаційна структура підприємства та місце відділу економічної безпеки / Капітула С.В. // Вісник Криворізького технічного університету: зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 3.– С. 263-268.
5. Мунтіян В.І. Економічна безпека України: [монографія] / Мунтіян В.І. - К.: Вид-во "КВІЦ", 1999. – 461 с.
6. Олексик О.І. Ризик та невизначеність в управлінні підприємством / Олексик О.І. // Стратегія економічного розвитку України. – 2001. – Вип.5. - С.231-237.
7. Турило А.М. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства / Турило А.М., Капітула С.В. // Вісник Криворізького технічного університету: зб. наук. праць. – 2006. – Вип.7. – С. 210-213.

Савчук О.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

КРИТЕРІЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЇХ ОЦІНКА

Значна кількість українських підприємств адаптувавшись до умов ринкової економіки, характеризується низькою конкурентоспроможністю. Причинами такого становища є відсутність комплексної методики аналізу та забезпечення рівня конкурентоспроможності. Механізм підвищення конкурентоспроможності підприємства повинен ґрунтуватися на об'єктивному аналізі її рівня як інтегральної оцінки основних критеріїв конкурентоспроможності. Такий підхід дозволяє виявити становище конкурентів, фактори, що його визначають, встановити можливі напрямки підвищення конкурентоспроможності та чітко сформулювати задачу вибору найбільш ефективних варіантів такого підвищення.

При дослідженні методичних підходів різних авторів до аналізу конкурентоспроможності підприємства стало очевидним, що нема єдиного трактування критерію. Це свідчить про недоліки у розробленні теорії, зокрема, у виявленні сутності досліджуваного поняття. Критерій конкурентоспроможності мають об'єктивно й адекватно відображати сутність досліджуваного явища. З наукової точки зору критерій – це властивість і якість конкурентоспроможності, ознака, що відображає найістотнішу її суть та є основним принципом оцінки [1, 104]. Критерій як вимір конкурентоспроможності конкретизується через показники, що мають якомога точніше відображати її рівень та динаміку. Такий взаємозв'язок критеріїв і показників природний, що часто призводить до ідентифікації цих понять. Показник – це кількісні зміни окремих економічних явищ, він характеризує результати. Існування єдиного критерію, що відображає комплексну оцінку явищ, не заперечує інші показники, які кількісно відображають різні аспекти економічних процесів, а навіть передбачає їх наявність.

Ознайомлення та критичний аналіз багатьох літературних джерел дали підстави стверджувати, що науковці пропонують різні набори критеріїв аналізу

конкурентоспроможності підприємства, які можна об'єднати в дві групи: внутрішні та зовнішні критерії. До внутрішніх критеріїв відносять: ефективність використання ресурсів [2]; рівень задоволення потреб споживачів [3]; ефективність фінансово-господарської діяльності [3]; конкурентоспроможність продукції [5]; володіння конкурентними перевагами [5]; наявність стратегічних цілей [6]. Набір зовнішніх критеріїв конкурентоспроможності менш широкий і до них в основному відносять ринкову частку підприємства, та її динаміку.

На нашу думку, найбільш логічним та аналітично інтерпретованим внутрішнім критерієм є ефективність фінансово-господарської діяльності. Для аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності як внутрішнього критерію пропонуємо використовувати порівняльний комплексний рейтинговий аналіз, котрий полягає у визначенні рангу досліджуваного об'єкту (підприємства, виду діяльності, центра відповідальності тощо) по всій сукупності аналітичних показників. Вдосконалення методики порівняльної комплексної рейтингової оцінки шляхом використання кореляційного аналізу при відборі показників та застосування комплексного, багатовекторного підходу до аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності як основного внутрішнього критерію дасть змогу діагностувати конкурентоспроможність підприємств на основі даних їх публічної звітності, порівняння конкурентоспроможності у просторі та в часі, поєднання в аналізі довготермінового й короткотермінового періодів, враховувати реальні досягнення конкурентів і реалізувати гнучкий розрахунковий алгоритм, що враховує переваги математичної моделі порівняльного комплексного рейтингового аналізу конкурентоспроможності підприємств.

Важливим чинником у стратегічному аналізі конкурентоспроможності підприємства є її зовнішні критерії, до яких відносять ринкову частку підприємства та її динаміку, на котру, значно впливають фактори мікро- і макросередовищ. Мікросередовище характерне тими елементами, з котрими підприємство прямо контактує: постачальники; покупці; конкуренти; товари-заміники; стейкхолдери. Макросередовище створює загальні умови діяльності підприємства і переважно не має специфічного впливу на них, однак рівень впливу оточення для різних підприємств різний. Водночас навіть великі підприємства практично не мають зворотного впливу на макросередовище. Воно є причиною й умовою обмеження або розширення ринкової частки підприємства, спричиняє необхідні в ній зміни. Для оцінки ринкової частки та її динаміки доцільно використати методику побудови конкурентної карти ринку. Аналіз літературних джерел [7; 8, 169–173; 9, 117–120, 10, 166–170], в яких висвітлені теоретичні, методологічні, організаційні й практичні проблеми побудови конкурентної карти ринку, та особистих досліджень автора показав, що застосування даної методики дасть змогу оцінити особливості розвитку конкурентної ситуації, міру домінування підприємств на ринку, визначити найближчих конкурентів, проаналізувати їх ринкову частку, а також сприяє оптимізації отримання результатів у процесі прийняття стратегічних рішень.

Комплексний аналіз критеріїв конкурентоспроможності пропонуємо здійснювати за допомогою методу SPACE-аналізу. SPACE-аналіз належить до категорії комплексних багатокритеріальних методів, дає змогу здійснити ідентифікацію та вибір репрезентативної підмножини характеристик діяльності підприємства, впорядкувати їх і зважити за ступенем суттєвості для прийняття рішень. Слід зазначити, що основою методу SPACE-аналізу є апріорне моделювання на основі експертних оцінок. Доцільність використання методу експертних оцінок у даному дослідженні обґрунтовано наступним:

1) стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємства в умовах високого рівня невизначеності зовнішнього середовища часто містить низку інтуїтивної, аналітично не підтвердженої інформації, що спрямована на розв'язання проблеми;

2) використання в аналізі оцінок найкваліфікованіших у відповідній сфері спеціалістів дає певний рівень достовірності, до того ж, достовірність ця є високою ймовірною, цілком

прийнятною для прийняття рішень у ситуаціях неповної визначеності, що постійно трапляються у конкурентному середовищі;

3) у сучасних умовах збільшується значущість колективних думок, висновків, рекомендацій, рішень, хоча при цьому в цінності індивідуальних кваліфікованих оцінок у економічній діяльності не сумніваються.

Розроблена модель аналізу конкурентоспроможності підприємств дає змогу в цілому оцінити стан досліджуваного підприємства, визначити його конкурентоспроможність серед групи конкурентів, проводити кількісну та якісну діагностику критеріїв конкурентоспроможності, визначити її інтегральне значення й розробити управлінські рішення щодо поліпшення своїх конкурентних позицій і вибору ефективного методу конкурентної боротьби.

Список використаних джерел

1. Економіка сільського господарства / [В. П. Мертенс, В. І. Мацибора, Л. Ф. Жигало та ін.]; за ред. В. П. Мертенса. – К.: Урожай, 1995. – 288 с.
2. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Портер : [пер. с англ. И. Минервин]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 452 с.
3. Круглов М. И. Стратегическое управление компанией / Круглов М. И. – М.: Русская Деловая Литература, 1998. – 768 с.
4. Фатхутдинов Р. А. Стратегический менеджмент: учеб. / Фатхутдинов Р. А. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Дело, 2001. – 448 с.
5. Ламбен Ж.-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива / Ламбен Ж.-Ж.: [пер. с франц.]. – СПб.: Наука, 1996. – 589 с.
6. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд: [пер. с англ. под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой]. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
7. Горбатов В. М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса: [текст] / Горбатов В. М. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2006. – 591 с.
8. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / [Иванов Ю. Б., Тищенко А. Н., Дробитько Н. А., Абрамова О. С.]. – Х. : ХНЭУ, 2004. – 255 с.
9. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи [текст] / Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. – Х.: Видавничий дім «ИНЖЕК», 2003. – 328 с.
10. Багиев Г. Л., Тарасевич В. М., Анн Х. Маркетинг: учеб. для вузов / Багиев Г. Л., Тарасевич В. М., Анн Х.; под общ. ред. Г. Л. Багиева. – М.: ОАО «Изд-во «Экономика», 1999. – 703 с.

Скроб Н.В.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Економічні перетворення, що відбуваються в Україні, завжди потребують перегляду основних положень побудови вітчизняної облікової системи. Як завжди ми вивчаємо досвід економічно розвинених країн, де облік є одним із головних важелів в управлінні господарським суб'єктом. Облік в установах державного сектору економіки має свої

специфічні особливості. Саме тому при організації обліку в таких установах необхідно приділяти увагу дотриманню нормативних документів, які забезпечать: формування повної та достовірної інформації про діяльність установи та її майновий стан, режим економії державних фінансових ресурсів [1; 2]. Співпраця України з міжнародними організаціями, фондами та іншими структурами потребують достовірної, відкритої та прозорої економічної інформації, джерелом якої, у першу чергу, є бухгалтерський облік. Перехід до ринкової економіки, демократизації суспільства, потребують і відповідних суттєвих змін в обліку, його наближення до реального економічного середовища та вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (МСБОДС).

Метою дослідження є визначення пропозицій щодо удосконалення організації обліку в установах державного сектору, які позитивно вплинуть на підвищення ефективності використання державних коштів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить, що вивчення проблем управління установами освіти ґрунтується на теоретичних засадах, які розробили вітчизняні вчені, однак проблеми організації бухгалтерського обліку в державного сектору економіки залишаються не вирішеними [3]. Основними проблемами в сфері освіти є: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення (сільські діти, особи з особливими освітніми потребами, обдарована учнівська молодь, діти мігрантів); відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального і духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді; падіння суспільної моралі; недосконалість змісту освіти: державних стандартів освіти, навчальних планів, програм та підручників; низький рівень забезпечення навчальних закладів якісними підручниками; недостатня зорієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики; недосконалість системи працевлаштування випускників ВНЗ; недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти; недостатній рівень соціально-правового захисту учасників навчально-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників; низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів; слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування в освіту; наявність у системі освіти фактів корупції, неефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів; неефективність управління системою та закладами освіти, недостатній розвиток самоврядування навчальних закладів, залучення до управління громадських інституцій, роботодавців та інших користувачів освітніх послуг; відсутність систем мотивацій, стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти та нівелювання ризиків негативних наслідків зазначеної діяльності [5].

Попри це, освіта – одна з найважливіших сфер для будь-якої країни. Важливість освіти полягає у тому, що знання розглядаються як ключовий чинник покращення кадрового потенціалу, переходу до повної зайнятості, зростання особистих доходів населення та добробуту держави. Рівень освіти, по-перше, впливає на термін трудової діяльності. Згідно досліджень, тривалість зайнятості осіб, які здобули вищу освіту, перевищує відповідний показник для осіб із незакінченою середньою освітою. По-друге, він визначає величину фінансових доходів. У розвинутих країнах працівники з вищою освітою у середньому заробляють на 60 % більше, а ніж працівники із повною середньою та на 85 % – із неповною середньою освітою. По-третє, рівень освіти впливає на можливість підвищення кваліфікації. Освічені люди мають більше шансів додаткового навчання за кошти роботодавців. Останні, в свою чергу, заохочують підвищення кваліфікації вищою заробітною платою [6].

Надання послуг за відповідну плату для системи вищої освіти України є практикою не новою, проте не досить вивченою і дослідженою. Перехід до ринкової економіки диктує свої

вимоги щодо освіти, відповідно, виникає необхідність розрахунку ціни послуг, а ціна, як відомо, повинна визначатися на основі собівартості. Розрахувати повну собівартість освітніх послуг можливо лише на основі фактично понесених витрат. Цінова політика вищого навчального закладу стосується життєво важливих аспектів його діяльності. Ціноутворення виражає стратегічні цілі освітнього закладу та повинно бути обґрунтованим. Ціна освітньої послуги – це ринкова ціна, яка формується під впливом попиту та пропозиції [4].

Вирішенню проблем реформування бухгалтерського обліку в державному секторі сприятиме впровадження управлінського обліку, який забезпечує адаптацію обліку до сучасних умов діяльності установ і посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів. Це дозволить отримувати інформацію про доходи і видатки, а також калькулювати належним чином бюджетні послуги з метою контролю, планування, оцінки, аналізу їх функціонування. У сучасних умовах питома вага спеціальних коштів у кошторисі доходів і видатків окремих установ значна, тому на нашу думку необхідно: проводити контроль за повним і своєчасним надходженням та оприбуткуванням коштів спеціального фонду; проводити облік і контроль витрачання коштів спеціального фонду суворо за призначенням відповідно до кошторисних призначень; забезпечити своєчасне складання і подання звітності про надходження і використання коштів спеціального фонду. Потребує також виправлення існуючий дисбаланс у підготовці фахівців з окремих спеціальностей: наприклад, надлишок економістів та юристів і дефіцит інженерних та будівельних кадрів.

Список використаних джерел

1. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ / І.Д.Бенько // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал. – Вип. 24.– Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С.24-34.
2. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
3. Бенько І.Д. Організація обліку фінансово забезпечення закладів освіти / І.Д.Бенько, С.В. Сисяк // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип.11. Ч.4. – Херсон: ХДУ. – 2015. – С.147-150.
4. Бенько І.Д. Методика обліку освітніх послуг у вищих навчальних закладах / І.Д.Бенько // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. 10-11 жовтня 2014 р. – Тернопіль: ТАЙП, 2014. – С.140-142.
5. Бенько І.Д. Проблемні аспекти організації обліку в установах освіти / І.Д.Бенько // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип. 24. – Херсон: ХДУ. – 2017. – С.114-117.
6. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку / І.Д.Бенько // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.[м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С.93-96.

Сташишин-Плекан М.Й.

магістр

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА

Для забезпечення своєї діяльності і виконання функцій органи місцевого самоврядування складають кошторис, який є інструментом для формування, управління, а також контролю за фінансовою політикою [5, с.91]. Тобто основним плановим документом бюджетних установ є кошторис, який надає бюджетній установі повноваження на отримання доходів і здійснення витрат, визначає напрямок і обсяг коштів для виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій і досягнення цілей. Актуальним завданням бюджетної системи у зв'язку з цим є удосконалення механізму формування кошторису та його реалізації. В органах місцевого самоврядування кожний показник кошторису підтверджується розрахунками економічного обґрунтування доцільності фінансування і правильним розподілом, який відповідає класифікації економічних витрат. Тому при формуванні кошторису, в першу чергу, потрібно подбати про забезпечення бюджетними коштами витрат з оплати праці (нарахування) і звичайно дотримуватися режиму їх економії.

Доходи та витрати бюджетних установ складаються з загального і спеціального фонду. Окрім затвердження кошторису, також затверджують план асигнувань. Тільки після затвердження усіх необхідних документів установам можуть виділяти бюджетні кошти.

Асигнування, які передбачені у видатковій частині кошторису зазвичай покривають не всі потреби бюджетної установи. Однак чисельність працівників, яка затверджена штатним розписом, має бути забезпечена заробітною платою повністю, виходячи з розміру не тих посадових окладів, що були на момент складання кошторису, а з урахуванням подальшого коефіцієнта підвищення протягом року, у зв'язку з прогнозуванням темпів інфляції, прийнятих змін в законодавстві щодо оплати праці працівників в державному секторі економіки. Керівники відповідних органів, у разі невиконання зазначеної умови, не мають права затверджувати штатний розпис установи.

Відповідно до законодавства діяльність органів місцевого самоврядування здійснюється за рахунок коштів, які надходять з бюджету і додаткових доходів, отримання яких дозволене чинним законодавством України [6, с.106]. Фінансування та оплата витрат проводяться органами Державної казначейської служби за наявності відомостей про територіальне розташування мережі установ, підприємств і організацій на відповідній території та на підставі затверджених кошторисів доходів і видатків.

Дослідження обліку доходів і витрат полягає в аналізі виконання кошторису. Метою і завданнями внутрішнього контролю є вивчення бухгалтерської і фінансової інформації з окремих статей витрат, залишків на бухгалтерських рахунках, а також аналіз системи обліку і контролю. Ряд науковців справедливо вважають, що система контролю має бути легко інтегрованою та відповідати управлінським записам різних ланок управління бюджетною установою [7, с. 411; 8, с.175]. У зв'язку з цим контроль витрат в органах місцевого самоврядування здійснюються завдяки розмежуванню касових і фактичних витрат.

Органи місцевого самоврядування (в т.ч. сільська рада) для забезпечення своєї діяльності щорічно складають кошториси доходів і видатків у розрізі кодів функціональної класифікації [1, с.273]. Контроль доходів і видатків здійснюється шляхом перевірок бухгалтерської (фінансової) звітності, платіжно-розрахункової документації, податкових та інших зобов'язань: оцінка і контроль за правильним веденням обліку; складання достовірної бухгалтерської (фінансової) звітності; аналіз господарської діяльності; надання консультацій

з питань податкового, фінансового, банківського і іншого господарського законодавства [2, с.24]. Контрольно-ревізійна робота щодо фінансової звітності полягає у перевірці дотримання порядку ведення бухгалтерського обліку, відповідності господарських операцій законодавству України, повноти і точності відображення господарської діяльності установи у фінансовій звітності. Основним завданням контролю є забезпечення правильного використання і збереження державних ресурсів, нефінансових та фінансових активів, правильність визначення потреби в бюджетних засобах і взяття зобов'язань, ефективним використанням засобів і майна, станом і вірогідністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності в органах місцевого самоврядування [3, с.167].

Організація контролю в органах місцевого самоврядування включає в себе: інвентаризацію, санкціонування господарських операцій; розподіл прав і обов'язків; обмеження доступу до активів і контроль за документуванням господарських операцій і інших процедур, які здійснюється як правило бухгалтером. Таким чином, запорукою ефективного функціонування установи є досконале знання та чітке застосування нормативних документів, з якими пов'язаний процес обліку. Лояльний підхід до складання кошторису дозволить уникнути перевиконання бюджету. При плануванні кошторису на рік потрібно враховувати всі фактори, які можуть вплинути на збільшення видатків установи або зменшення її доходу. У видатковій частині кошторису установи зазначається загальна сума витрат установи з розподілом їх за категоріями видатків економічної класифікації, а також із встановленням витрат, фінансування яких планується за рахунок бюджетних асигнувань і за рахунок надходжень із спеціального фонду. З метою удосконалити організацію бухгалтерського обліку необхідно підвищити його оперативність і аналітичність. Для цього треба впорядкувати, уніфікувати й стандартизувати процес документування.

Список використаних джерел

1. Бенько І.Д. Організації обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / І.Д.Бенько // Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка” – Вип. 9. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2012. – С.272-277.
2. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ / І.Д.Бенько // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал. – Вип. 24.– Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С.24-34.
3. Бенько І.Д. Роль і місце бюджетного обліку в організації фінансування бюджетних установ та шляхи його модернізації / І.Д.Бенько, Л.О. Гуцайлук // Галицький економічний вісник, 2009. – № 3. – С. 167-170.
4. Лучко М.Р. Організація обліку в установах державного сектору економіки: реалії сьогодення / М. Р. Лучко, Л. Т. Штимер // Наук. вісник Ужгородського ун-ту. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 1(2). – С. 39-42.
5. Сисюк С.В. Бухгалтерська служба органів місцевого самоврядування: вимоги, особливості створення та функціонування / С.В.Сисюк, І.Д.Бенько // Збір. наук. праць Черкаського державного технологічного ун-ту. Серія: Економічні науки. – Вип. 36. – Черкаси: ЧДТУ. – 2014. – С.91-97.
6. Сисюк С.В. Критерії щодо формування бухгалтерської служби органів місцевого самоврядування / С.В.Сисюк, І.Д.Бенько // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали XI міжнарод. наук.-практ. конференції. 10 квітня 2014 р. – Черкаси: ЧДТУ, 2014. – С.105-107.
7. Яцишин С. Р. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм: форми та методи / С. Р. Яцишин / Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного

університету «Економічна думка», 2012. – Вип. 10. – Частина 3. – С. 410-415.

8. Хорунжак Н. М. Теорія та методологія обліку у бюджетних установах в умовах інформатизації суспільства : моногр. / Н. М. Хорунжак – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 248 с.

Хазгалиева Н.Р.

студентка

Башкирский государственный университет,
г. Уфа, Россия

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Основным инструментом при осуществлении экономико-хозяйственной деятельности государственных учреждений является финансово-экономический анализ. В условиях недофинансирования, необходима постоянная работа над оптимизацией внутренних резервов, увеличением доходов и недопущением непредвиденных расходов. Для того чтобы понять, как анализировать финансово-экономический аспект деятельности государственного учреждения, нужно изучить его сущность, а также основы организации финансов в бюджетной организации. Бюджетное учреждение – это организация, созданная органами государственной власти РФ, органами местного самоуправления для осуществления управленческих, социально-культурных, научно-технических или иных функций некоммерческого характера, деятельность, которой финансируется из соответствующего бюджета или бюджета государственного внебюджетного фонда на основе сметы доходов и расходов. Учредителями бюджетной организации являются органы государственной власти РФ, субъекты РФ, органы местного самоуправления. Целью создания таких организаций являются функции некоммерческого характера. Однако государственным организациям не запрещено оказывать и платные услуги. Самостоятельно заработанные средства должны направляться на расширение и развитие услуг, указанных в учредительных документах учреждения. В смете доходов и расходов должны быть отражены все доходы, получаемые как бюджета и государственных внебюджетных фондов, а также от осуществления учреждением предпринимательской деятельности, включая доходы от оказания платных услуг, другие доходы, получаемые от использования государственной или муниципальной собственности, закрепленной за бюджетным учреждением на праве оперативного управления, и иной деятельности. В отношении бюджетных организаций также следует знать, что неполучение достаточных средств бюджетом приводит к недофинансированию госучреждения. Средства, полученные со счетов Федерального казначейства и его территориальных органов, расходуются только по целевому назначению по утвержденной смете расходов, что ослабляет контроль за качеством производимых услуг и эффективностью использования выделенных средства. Отрицательно влияет на гибкость экономического управления и тот факт, что расходование финансовых средств производится в соответствии с требованиями бюджетной квалификации. Взаимные отношения бюджетных учреждений с другими финансовыми институтами также имеет ряд особенностей.

Например, при взаимодействии с финансово-кредитной системой они не имеют права самостоятельно заключать договор банковского счета. Средства зачисляются на единый счет федерального казначейства, с которым работают банки. Порядок ведения кассовых операций и соблюдение лимита кассы контролируются казначейством. Что касается наличных денег, то их бюджетное учреждение получает по чековой книжке, выданной структурами

федерального казначейства. Предоставление кредитов банком таким организациям строго запрещено в законодательном порядке.

Следует также выделить следующие особенности: бюджетные организации должны уплачивать налог на прибыль с суммы превышения доходов над расходами от ведения предпринимательской деятельности; при осуществлении работ, услуг, облагаемых НДС, на основании заключённых гражданско-правовых договоров с юридическими и физическими лицами на платной основе они обязаны исчислять и уплачивать соответствующие суммы НДС в бюджет; НДС не начисляется на получение субсидий и бюджетную деятельность.

Следующей особенностью является то, что в настоящее время бюджетные организации сталкиваются с проблемой недостаточности денежных ресурсов, поэтому нужен особый контроль за эффективностью их использования. Для этого применяют бюджетное нормирование с учетом бюджетной классификации, дающие возможность определить сумму затрат на расчетную единицу плана работы и оценить обоснованность затрат по видам и направлениям.

Для определения экономического потенциала бюджетного учреждения могут быть использованы следующие показатели [1;2;3;4;5]: достаточность обеспечения недвижимым и особо ценным движимым имуществом, закрепляемым за бюджетным или автономным учреждением (оценивается положительно, если имущество создаваемого бюджетного или автономного учреждения соответствует нормативным требованиям, требованиям стандартов качества либо превышает их); степень износа основных фондов (нефинансовых активов), определяемая как отношение суммы накопленного износа к балансовой стоимости основных фондов на конец отчетного финансового года (оценивается положительно, если это значение составляет не более 85%); отношение среднемесячной заработной платы работников государственного (муниципального) учреждения к среднемесячной заработной плате работников по субъекту Российской Федерации (муниципальному образованию) в целом, муниципальному образованию, в котором располагается государственное учреждение субъекта Российской Федерации, в соответствующей сфере деятельности за отчетный финансовый год (оценивается положительно, если это значение превышает 100%); наличие в текущем финансовом году просроченной кредиторской задолженности (оценивается положительно в случае отсутствия указанной задолженности); доля профильных внебюджетных доходов, определяемая как отношение доходов от основной деятельности учреждения, полученных из внебюджетных источников, к объему финансового обеспечения учреждения за счет всех источников финансового обеспечения за отчетный финансовый год.

Для комплексной оценки бюджетных учреждений целесообразно проводить анализ финансового состояния по формулам расчетных коэффициентов. Для этого предлагается методика коэффициентного анализа с использованием финансовой отчетности. Финансовые коэффициенты традиционно группируются в следующие категории: коэффициенты краткосрочной платежеспособности, или коэффициенты ликвидности; коэффициенты долгосрочной платежеспособности, или коэффициенты финансового рычага; коэффициенты управления активами или показатели оборачиваемости; коэффициенты прибыльности; коэффициенты рыночной стоимости.

Таким образом, бюджетные организации напрямую зависят от предоставленных федеральным казначейством субсидий. Однако растет также доля финансирования по смешанному методу: бюджетные организации могут использовать средства, полученные за счет своей предпринимательской деятельности. Это касается учреждений здравоохранения, науки и культуры. В дальнейшем возможно эта тенденция будет возрастать, но сейчас в условиях ограниченного обеспечения финансовыми ресурсами, организациям необходимо установить строгий контроль за движением своих денежных средств и эффективно их использовать.

Список использованных источников

1. Мягкова Г.Г. Экономика предприятия (учебное пособие). Интернет ресурс: http://abc.vvsu.ru/Books/Ек_pre/page0008.asp
2. Баканов М.И., Мельник М.В., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. М.: Финансы и статистика, 2007. – 536 с.
3. Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. М.: ТК Велби, 2002. – 424 с.
4. Кокин А.С., Ясенев В.Н., Яшина Н.И. Методология и практика финансового менеджмента. Н. Новгород: Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2006. – 163 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ эффективности деятельности предприятия: методологические аспекты. М.: Новое знание, 2004. –160 с.

Хубутдинова Э.И.

студентка

Стерлитамакский филиал Башкирского государственного университета,
г. Стерлитамак, Россия

ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕХОДА РОССИИ НА МСФО

В современном обществе, финансовая отчетность играет огромную роль в деятельности всех без исключения компаний и организаций. Масштабное сближение мировых экономик, многосторонние сделки, заключаемые государствами, а также отдельно взятыми фирмами влекут к созданию общепринятых мировых стандартов финансовой отчетности МСФО [1, с.464].

Актуальность темы заключается в том, что внедрение МСФО в России позволяет совершенствовать внутреннюю систему управления предприятием за счет использования единых методик учета, обеспечивать заинтересованные лица информацией о финансовом состоянии предприятия и повысить конкурентоспособность компании.

Целью данной работы является выявление проблем перехода России на МСФО и рекомендаций по их устранению.

Следует учесть, что МСФО – это не законы, изданные правительством одной или нескольких стран, а набор стандартов, цель которых состоит в достижении унификации принципов бухгалтерского учета, используемых компаниями и другими организациями для финансовой отчетности во всем мире [2, с.559].

Российские принципы бухгалтерского учета имеют серьезные недостатки в плане достоверности информации о рыночной стоимости активов и чистой прибыли предприятия, а именно эти данные представляют особый интерес для инвесторов. Для сближения российского и зарубежного учета, приведения к сопоставимости с международными требованиями, в РФ были разработаны Положения по бухгалтерскому учету.

РПБУ – это стандарты бухгалтерского учёта России, регламентирующие порядок бухгалтерского учёта тех или иных активов, обязательств или событий хозяйственной деятельности.

Основным предназначением финансовой отчетности по РПБУ было и остается ее представление в налоговые органы. Таким образом, основным пользователем финансовой отчетности, составляемой по РПБУ, продолжают оставаться налоговые органы, а не инвесторы или руководители компании.

Финансовая отчетность, составленная по РПБУ и МСФО для одной и той же компании, будет существенно различаться. Отчетность, составленная по РПБУ, может представлять довольно благоприятную картину финансового положения компании, в то время как отчетность по МСФО представляет ее в крайне мрачном свете. Следует также учесть, что некоторые понятия и термины, используемые в настоящее время в ПБУ, отличаются от толкований, встречаемых в МСФО.

Рассмотрим проблемы применения МСФО в России:

1. Отсутствие качественного и доступного программного обеспечения для составления отчетности по МСФО.
2. Нехватка качественного преподавания (учебных центров) по МСФО. Особенно данная проблема актуальна для регионов России.
3. Недостаток квалифицированных кадров, как с позиции работодателей, так и с позиции компаний — заказчиков услуг по МСФО.
4. Менталитет российских бухгалтеров. Многие специалисты отмечают, что бухгалтерам трудно перестроиться с осуществления бухгалтерского и налогового учета по жестко регламентированным нормам на соответствие принципам МСФО.
5. Высокая стоимость обучения для получения международных сертификатов по МСФО.
6. Высокая стоимость услуг аудиторских и консалтинговых компаний [3.с.23].

Чтобы исключить рассмотренные проблемы выше, необходимо следующее:

- распространение положительного опыта прикладного применения МСФО отечественными и иностранными организациями;
- усиление влияния ассоциаций и сообществ профессиональных бухгалтеров в процессе перехода на МСФО;
- подготовку новых сотрудников — профессионалов;
- провести разработку методических дополнительных указаний по порядку регулирования учета фактов хозяйственной жизни, не попадающих под сферу применения МСФО;
- обеспечить контроль для соблюдения международных стандартов на микроуровне.

Одна из главенствующих ролей при этом будет принадлежать частным аудиторам и аудиторским компаниям, которые обязаны выражать свое мнение о достоверности и корректности отчетности, которая составлена в соответствии с требованиями, предъявляемыми МСФО.

Таким образом, переход на что-то новое всегда не легко принять, такой процесс предполагает затраты материальных ресурсов и знаний. Однако переход российской отчетности на международные стандарты обязателен, он просто необходим, если мы дальше хотим расти, достигать новых возможностей. Следовательно, государство должно поддерживать в достижении поставленной цели, ведь от вложенных сейчас финансов и труда зависит будущее российской экономики.

Список использованных источников

1. Агеева О.А. Международные стандарты финансовой отчетности: Учеб. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 464 с.
2. Гетьман В.Г. Международные стандарты учета и финансовой отчетности / В.Г. Гетьман, О.В. Рожкова. – М.: Инфра-М, 2015. – 559 с.
3. Международные стандарты учета и финансовой отчетности: учебник / В. Ф. Палий. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2016. – 23 с.

Чернецька Ю.М.

студентка

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні комп'ютеризація – це один з найважливіших елементів науково-технічного прогресу. Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій зумовлені прагненням людства полегшити своє існування. В сучасних умовах перед багатьма підприємствами постає питання про доцільність переходу на нові бухгалтерські комп'ютерні системи оскільки застосування комп'ютерних технологій дозволить вирішити більшість проблем організації бухгалтерського обліку. Крім того, комп'ютерні технології дозволяють збільшити рівень аналітичних розрахунків за рахунок розширення можливостей аналітичного обліку, а також збільшити загальний престиж підприємства.

В Україні використовується велика кількість програм для автоматизації бухгалтерського обліку, але більшість підприємств ведуть облік за допомогою програми «1С:Підприємство». Ця програма – це одна з версій, що забезпечує вирішення багатьох завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства включно з випискою первинних документів. Впровадження автоматизованої системи обліку дозволяє не лише спростити ведення обліку та звітності, а й покращити систему контролю за динамікою діяльності підприємства, своєчасністю виконання операцій, вдосконалення та зниження ризиків в управлінні [1].

Питанням автоматизації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості присвячено ряд праць вітчизняних вчених: М.Т.Білухи, О.С.Бородкіна, М.С.Пушкар, В.О.Шевчука, В.Г. Швеця, І.К. Дрозд і зарубіжних дослідників А. Алчера, В.Б. Івашкевича, В.В. Ковальова, Я.В. Соколова. Праці названих вчених висвітлюють концептуальні теоретичні питання створення і функціонування комп'ютерних інформаційних систем обліку суб'єктів господарювання. Як показали дослідження наукових праць, існує декілька підходів щодо автоматизації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві.

Головними вимогами її користувачів є: повне і своєчасне задоволення інформаційних потреб користувачів; виконання контрольних та аудиторських завдань з метою одержання необхідної інформації про наявні відхилення; одержання комп'ютерних управлінських рішень; здійснення аналізу та прогнозування господарсько-фінансової діяльності підприємства [2].

Використання засобів автоматизації дає змогу практично повністю вирішити проблему недопущення помилок при перенесенні даних між регістрами та знижує затрати часу на формування й підготовку різноманітних бухгалтерських документів, оскільки при автоматизованому обліку, як правило, ведеться тільки один регістр, а всі інші формуються автоматично. Проведення обліку дебіторської заборгованості в умовах автоматизованих облікових систем залежить від рівня автоматизації бухгалтерського обліку, наявності методик здійснення автоматизованого обліку, ступеня доступності облікових даних, складності оброблення інформації. Програма «1С:Підприємство» дозволяє налагодити розгалужену систему аналітичних рахунків для обліку поточних зобов'язань, вводити господарські операції щодо отримання та погашення різних видів заборгованостей з постачальниками, замовниками, соціальними фондами за шаблонами та за допомогою документів. В програмі автоматизовані рахунки з контрагентами та підзвітними особами.

Автоматизація обліку дебіторської заборгованості забезпечить збір та обробку інформації, необхідної для оптимізації управління нею. При цьому автоматизація ставить нові вимоги до первинної інформації. Різноманітність форм подання такої інформації, що надходить до бухгалтерії, дає змогу вести зведений облік безпосередньо на підставі первинних документів без попереднього їхнього накопичення та узагальнення. В умовах автоматизованої обробки інформації змінюється цільове призначення бухгалтерського обліку, він стає складовою частиною системи управління підприємством.

Введення в практику автоматизованих інтегрованих систем обліку, контролю та аудиту і розподілених систем обробки даних дає можливість комплексно вирішувати завдання не лише з обліку, але й з контролю, аналізу та аудиту. За допомогою таких систем можна здійснювати оцінку фактичного стану підприємства, а також прогнозувати і моделювати управлінські рішення [3]. Основними принципами комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку, які впливають на ефективність ведення бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами є:

1. Накопичення і багаторазове використання облікових даних.
2. Один синтетичний рахунок – багато аналітичних рахунків.
3. Автоматичне отримання інформації про відхилення від встановлених норм.

4. Автоматичне формування всіх облікових реєстрів і форм звітності на основі даних, відображених у системі рахунків [4].

Отже, автоматизація дебіторської заборгованості є ефективним засобом підвищення рівня конкуренції підприємства на ринку. Дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Аналіз показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості за попередній період, дає змогу визначити основні завдання політики управління зобов'язаннями. Загалом питання заборгованості на сучасному етапі розвитку ринкових відносин займає особливу увагу. Заборгованість, як дебіторська, так і кредиторська, є негативним чинником у роботі суб'єктів господарювання [5, с.152].

Таким чином можна побачити, що сучасна комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості полегшує роботу бухгалтерії підприємства, оскільки за рахунок одноразового введення даних забезпечується єдність інформаційної бази. Автоматизація обліку розрахункових операцій дозволяє вести облік господарських операцій підприємства по кількох видах розрахунків – готівка, передоплата, бартер, що не потребує додаткової трати часу та створення нових договорів. Для правильної обробки складних операцій призначені відомості взаємних розрахунків з та дебіторами, які дають змогу контролювати заборгованість підприємства та вчасно її погашати. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості дає змогу оперативно вести аналітичний облік поточних зобов'язань. Є можливість в межах одного синтетичного рахунку одержати кілька різновидів аналітики. Отже, підвищується можливість більш детального аналізу інформації щодо зобов'язань, і, як наслідок збільшення ефективності роботи підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Прийдак Т.А Автоматизація дебіторської заборгованості, як засіб покращення фінансового стану підприємства / Т.А. Прийдак, І.В. Косовська // Вісник наукового клубу SOPHUS. – 2013 - №11. – с.21-22.
2. Житна І. П., Садовніков О. А. Сучасні технології удосконалення системи автоматизації обліку та управління виробництвом / І.П. Житна // Управління розвитком. – 2010. – № 3. – С. 126–128.

3. Шатохін О. Облік та інформаційне забезпечення управління господарською діяльністю підприємств / О. Шатохін // Бухгалтерський облік та аудит. – 2009. – № 10. – С. 12–15.
4. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія / М. М. Бенько. – К:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 336 с.
5. Гуцайлюк Л.О. До питання обліку дебіторської заборгованості у бюджетних установах / Л.О. Гуцайлюк, Н.М. Хорунжак // Галицький економічний вісник. – 2019. – № 1. – С. 152-155.

Черниш С.А.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ФІНАНСОВІ АКТИВИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ

Розвиток державного сектору економіки країни вимагає якісно нового рівня побудови фінансової системи в Україні, пошуку такої моделі, яка би забезпечувала нормальний розвиток усіх суб'єктів господарювання та управління. Саме тому виникає необхідність дослідження поняття «фінансові активи» із загальноекономічної та облікової точок зору.

На сьогоднішній день в економічній літературі відсутнє чітке визначення поняття «фінансовий актив», тому існує декілька думок щодо того, що саме можна вважати фінансовим активом в цілому та стосовно державного сектору зокрема. В даному аспекті важливим є розгляд окремих складових даного поняття, тобто «фінанси», «активи» та «ресурси» та підбір визначення, яке би поєднувало у собі ці категорії.

Поняття «фінанси» походить від лат. «*finantia*» – «платіж» і від французького «*finances*», тобто «грошові кошти» [5, с. 146].

З облікової точки зору, активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому. Актив відображається в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Відповідно до даного визначення, слід зазначити, що на перший план виходять активи не як матеріальні цінності, а їх вартісний вираз, який відображається в активі балансу та призводить до отримання фінансового результату.

Згідно з НП(С)БО 101 активи установ державного сектору поділяються на нефінансові активи, фінансові активи та витрати майбутніх періодів [1]. Безпосередньо поняття фінансових активів стосовно установ державного сектору визначає НП(С)БО 134 «Фінансові інструменти», згідно з яким фінансові активи відносять до фінансових інструментів [2].

Фінансові активи, у свою чергу, включають дебіторську заборгованість, фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти установ державного сектору та державних цільових фондів, кошти бюджетів та інших клієнтів, інші фінансові активи.

Актив відображається в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Активи, як об'єкт управління, для виконання своїх функцій, повинні відповідати певним характеристикам, зокрема:

- активи є економічними ресурсами, які використовуються в процесі діяльності установи, організації;
- активи є майновими цінностями, створеними за рахунок певних джерел фінансування;
- до активів відносяться лише ті економічні ресурси, які повністю контролюються установою, організацією;
- активи є ресурсами, що приносять дохід (економічну вигоду);
- активи, що використовуються в процесі діяльності, знаходяться у процесі постійного обігу;
- використання активів пов'язане з фактором часу та ризику.

Фінансові активи включають:

- грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти;
- дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу;
- фінансові інвестиції, що утримуються до погашення;
- фінансові активи, призначені для перепродажу;
- інші фінансові активи.

У глосарії Національного банку України зазначено, що фінансовий актив (financial asset) це: грошові кошти та їх еквіваленти; контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах; інструмент власного капіталу іншого підприємства.

Таке пояснення відповідає визначенню, наведеному національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 134 «Фінансові інструменти» [2]. Особливості формування фінансових активів для установ державного сектору визначені Бюджетним кодексом. Фінансове забезпечення виконання функцій установ державного сектору здійснюється за рахунок коштів відповідного бюджету на основі бюджетного кошторису.

У поняття «фінансування» в даному випадку закладено забезпечення установ державного сектору грошовими коштами (отже – фінансовими активами) для здійснення їхньої статутної діяльності. На даний час джерела фінансування бюджетних установ значно збагатилися: крім коштів державного та місцевих бюджетів, бюджетні установи отримують грошові надходження у вигляді плати за надані послуги, гуманітарної допомоги, шефської (спонсорської) допомоги та ін. Джерела та адресність (призначення) фінансування мають для установ державного сектору суттєве значення, оскільки визначають не тільки напрямки подальшого витрачання коштів, а й принципи фінансування. Тобто, поняття фінансових активів установ державного сектору тісно пов'язане з поняттям фінансування.

Облік фінансових активів з 1 січня 2017 р. ведеться відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», чинних НП(С)БОДС, Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та інших відповідних нормативно-правових документів.

Поява нових об'єктів обліку в державному секторі зумовила необхідність запровадження Плану рахунків установ державного сектору, який передбачає для обліку операцій з фінансовими активами використання другого класу рахунків «Фінансові активи».

Список використаних джерел

1. НП(С)БО 101 «Подання фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11>.

2. НП(С)БОДС 134 «Фінансові інструменти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0902-12>.
3. Лучко М.Р. Організація обліку в установах державного сектору економіки : реалії сьогодення / М.Р. Лучко, Л. Т. Штимер // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2015. – Вип.1(2). – С. 39-42
4. Мельник Н.Г. Облікове забезпечення прозорості в державному секторі: проблеми України та досвід ЄС / Н.Г. Мельник // Збірник наукових праць: випуск 24 / Подільський державний аграрно-технічний університет. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 147-155.
5. Хотомлянський О. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Хотомлянський, І. Сіненко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – С. 145–151.

ДЛЯ НОТАТОК

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ:
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ»
20 листопада 2017 р. м. Тернопіль

ТОМ 2

Відповідальний за випуск проф. Лучко М.Р.
Комп'ютерний набір та редагування доц. Яцишин С.Р.

Підписано до друку 15.12.2017 р.
Формат 60x90/16.
Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.

Видавець Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців
ДК № 3467 від 23.04.2009 р.